

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 10

Okt.

1947

Pris 50 öre

STOCKHOLM
med omgivningar

HOTELL HELLMAN

Bryggargatan 5
Tel. Namnanrop

REKOMMENDERAS

Även Ni

bör läsa

NY DAG!

K. G. JOHANSSONS BAGERI

Wahlbergsgatan 1, Hammarbyhöjden
Telefon 49 52 18

LÄCKERT BRÖD

Elektroinstall. NILS CARLSSON

Sturevägen 10 — HÄSSELBY
— Tel. 38 04 83 —

Entreprenör för Hässelby Elverk
och Stockholms Elverk

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för
tryckerier.

Specialitet

Tryckpapper för böcker och
tidskrifter - Broschyromslag

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkassa

ÖSTRA SVERIGES
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

GRUS och SINGEL

Sven Karlsson,

Lindalen, Trollbäcken.

Telefoner:

Grustagen: Älta 266, 466

Bostaden: Älta 366

A. LUNDBERGS Tobaksaffär

Fridhemsgatan 15

Telefon 53 60 66

REKOMMENDERAS

MONBERG & THORSEN A.-B.

Kungsgatan 60 — STOCKHOLM

BROBYGGNADER

Hamnanläggningar - Grundlägg-
ningar, Silo- o. Fabriksbyggnader

TRIKÄ AFFÄREN

SOFIA RUCKMAN

40 19 23 Götgatan 73 40 19 23

Reinholds goda bröd

Birkagatan 28, Sveavägen 45

Götgatan 96, Nytorpgsgatan 38

Saltsjbanan, Slussen

STRÖMBERGS

MÖBLER

REGERINGSGAT. 66. Tel. växel 23 12 30

Obs! Besök vår utställning.

SÖDRA SLAKTERIAFFÄREN

Inneh.: E. G. Sjögren

Ölandsgatan 45 — Telefon 40 56 56

Förstklassigt kött- och fläsk. Extra-

prima dagfärska Charkuterivaror.

Konserver i stor sortering. God ost,

smör och ägg.

Försäkringsbolaget

“ZÜRICH“

Birger Jarlsgat. 8, Sthlm 7. Tel. 67 05 10.

Vackra ENRUMSMÖBLER i ek o. björk
Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängklä-
der, Gardiner, Armatur m. m.

CONRAD ÄHLBERG

7 Bryggaregatan Telefon 23 04 75

BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

BETALD ANNONSPLOTS

ARBOGA

BAGARNS BRÄNDA BULLAR

behöver ingen husmor, som gör sina in-
köp hos oss, vara rädd för. Våra till-
verkningar framställas av förstklassiga
ingredienser.

C. G. EKSTRÖMS Eftr. Finbageri

Nygatan 46

Tel. 433

BODEN

VID BEHOV AV KLÄDER, VÄND
EDER MED FÖRTROENDE TILL

MATSSON & NÄSLUNDS EFTR.

Skrädderi & Herrekipering

BODEN

Telefon 20 98

BRÖDERNA HEDMAN

(BODENS AUTOSERVICE)

Brännagatan 23.

Tel. 25 25

Snabbt och välgjort arbete till kundernas
belåtenhet.

OMNIBUS

uthyres för längre och kortare
turer. Turlista för bussarna Bo-
den—Luleå, Boden—Sandträsk och
Boden—Älvsbyn tillhandahålles i
omnibussarna.

BODENS OMNIBUS A.-B.

Rt. 29 21, 10 06 och 20 90.

L. Eriksson. H. Nyman. V. Eriksson.

VÄLKOMMEN TILL

Konditori CECIL

KUNGSGATAN 23 BODEN

N. G. Lidfeldts PLATSLAGERI

— Tel. 2313 —

— Allt inom branschen —

REKOMMENDERAS

INGV. FORSBERG

SMIDES- & MEK. VERKSTAD

Strandplan 5 Tel. 1072

— REKOMMENDERAS —

N. F. HEDVALL & Co.

BODEN — Tel. 22 12

Specialtillverkning:

Skidkängor och Norrlandspjäxor,
filtskidkängan "General".

NYA HEMBAGERIET

BODEN

Kungsgatan 19 Rikstelefon 414

Färskt välsmakande kaffebröd
Konfekt och Karameller

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

O K T. 1947

Utkommer en
gång i månaden
10:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
A. E. GILLBERG

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Skall fattigvården försvinna?

Vid Sveriges Socialtjänstemannaförbunds konferens och studiekurs i Visby i augusti månad höll Socialvårdskommitténs ordförande, Bernhard Eriksson, ett föredrag om den framtida socialhjälpens organisation. Enligt de referat vi tagit del av från nämnda framträdande skulle den gamla fattigvårdslagen snart vara mogen för att försvinna. Med det nya social-Sverige, som växer fram med höjda folkpensioner, obligatorisk sjukförsäkring, allmänna barnbidrag m. m. jämte de reformer, som fortfarande håller på att utformas, skulle fattigvården vara dömd att utplånas som hjälpform för människor i behov av samhällets omvårdnad och stöd. Ur den gamla fattigvårdens dammiga och fallfärdiga kvarter, med förödmjukelsens — hemortsrättsbestämmelsernas — och fattigvårdsprocessernas bomärken inristade i väggarna, skall resas en skönare och mera tidsenlig byggnad — en ny social hjälpform efter moderna och mera förnuftiga principer. Socialvårdskommittén håller nämligen på att utarbeta en ny socialhjälpslag, som skall ersätta den nuvarande fattigvårdslagen. Juridisk expertis arbetar för närvarande med den nya lagtexten, som väntas föreligga färdig till nästa höst. I anslutning till den nya lagens utformning får man också en viss uppfattning om principiella riktlinjer, som skola vara vägledande för den kommande lagstiftningen till skillnad mot den gamla fattigvårdslagen och den organisation, som burit upp den sistnämnda. Den nuvarande fattigvårdslagen synes närmast ha haft som utgångspunkt att avhjälpa nöden för tillfället. Konsekvenserna av bestämmelsen att kommunerna själva skola bekosta omvårdnaden ha blivit att hjälpen till behövande och nödlidande människor blivit starkt beroende av kommunernas ekonomiska förhållanden. De sakkunniga anse nu att lagens hela fattigvårdskaraktär måste bort och att verklig samhällshjälp

måste utgå till behövande. Härvid bör statsbidrag utgå till kommunerna. Härvid framhålles även socialvårdens expansion och att de kommunala förtroendemännen, som påläggas större och större bördor, inte hinna med alla de människovårdande uppgifter som anförtros dem.

Innan vi gå vidare kan det först vara lämpligt, att med några korta sakuppgifter ge en uppfattning om hur stora arbetsuppgifter, som för närvarande åvilar fattigvården. Antalet personer i hela landet (alla familjemedlemmar medräknade) som under år 1945 direkt eller indirekt åtnjöt understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgick till 409,500, därav 129,200 vuxna män, 167,200 vuxna kvinnor och 113,100 barn under 16 år.

Att få någon motsvarande bild när det gäller de lungsjuka ställer sig svårt, men enligt en av statens fattigvårds- och barnavårdsinspektör, byråchefen Ali Berggren, publicerad artikel visar undersökningar (som dock datera sig ända från år 1937) att i Stockholm erhöles ungefär 1,400 personer, eller 7 % av samtliga som erhållit någon form av hjälp genom fattigvårdsstyrelserna i staden, understöd på grund av lungtuberkulos. För hela riket uppskattades — enligt samma artikel — antalet lungtuberkulösa, som i någon form erhöles fattigvård, år 1938 till omkring 20 à 25,000 personer.

Gör man en jämförelse med dagens situation ger ovanstående siffermaterial en uppfattning om, att många lungsjuka fortfarande äro beroende av fattigvården. Förändringarna i hjälpformernas organisationer för lungsjuka har nämligen icke genomgått någon större förändring sedan år 1937. Den som saknar medel till sitt livsuppehälle och på grund av bristande kropps- och själskrafter icke kan försörja sig genom arbete — för att nu använda en av fattigvårdslagens formule-

ringar — är alltså beroende av den hjälp fattigvården kan ge. Fattigvården är den hjälpform som får ingripa i den mån behovet icke kan tillfredsställas på annat sätt.

En av vårt förbunds vägledande principer har alltid varit, att åtskillnad måste göras mellan sjukvård och fattigvård. Vi se eftervården för de lungsjuka som en direkt fortsättning på den medicinska vård som lämnats på sanatorierna. Många människor tro, att de lungsjukas behov — även i andra fall än när det gäller rent medicinsk rådgivning och behandling — tillgodoses genom dispensärerna och att ekonomiskt stöd, för hjälp till kost, kläder, bostäder m. m., erhålles genom dessa. Så är det emellertid, med några smärre undantag, icke. Det är fattigvården, som har det egentliga ansvaret för att de lungsjuka erhålla en med hänsyn till sjukdomen lämplig omvårdnad. Den nuvarande fattigvårdslagen fastslår som en generell bestämmelse att "erforderlig" hjälp skall lämnas. Det *merbehov* tuberkulosen medför, är alltså inte fastslaget i fattigvårdslagen, om man nu icke inlägger en rent medicinsk betydelse i ordet "erforderligt" vid avgörande i understödsfrågor för lungsjuka. För att hjälpa fattigvårdsstyrelserna och ge en mera välvillig tolkning av lagen, har Socialstyrelsen vid två tillfällen givit landets fattigvårdsstyrelser en påminnelse om de lungsjukas särställning. I meddelanden från Kungl. Socialstyrelsen i januari 1942 — ett liknande meddelande utgick även år 1939 — heter det bl. a. "att fattigvårdsstyrelserna vid utmätande av understöd till lungsjuka personer skola taga all möjlig hänsyn till de medicinska och psykologiska faktorer genom vilka denna grupp av understödstagare måste ställas i särklass". De lungsjuka måste sålunda erhålla en bättre och näringsrikare kost än övriga understödstagare. Även beträffande de lungsjukas bostäder och behov av lämpliga sysselsättningar framhåller Socialstyrelsen, att fattigvårdsstyrelserna ha ansvar för de lungsjukas omvårdnad.

Med påpekande av de lungsjukas ställning i den nuvarande fattigvårdslagstiftningen och i relation till dess reformering, jämte formerna för tillämpning av det nya, vilja vi göra några viktiga kommentarer. Då det nu fastslagits en genomgripande reform för ersättning av den nuvarande fattigvården, bör det vara angeläget att börja arbeta i den kommande lagens anda redan nu. Vi tro inte att fattigvården, med alla de associationer av nöd och förödmjukelse den ofta väcker hos hjälpsökande och folk i allmänhet, kommer att försvinna så hastigt som de stora reformplaner Socialvårdskommittén har för avsikt att framlägga bebåda. Hur skulle det vara om fattigvårdsstyrelserna, i mycket större utsträckning än hittills, togo hänsyn till behovet av omskolningsbidrag och anslag till studier för lungsjuka. Omvårdnaden består inte bara i att slentriamässigt

bevilja en ansvarsförbindelse för sanatorievård till behövande. Sjukvården är det primära, men sedan återstå ofantligt många problem för den lungsjuke att komma tillrätta med. Här skall villigt erkännas, att fattigvårdsstyrelsernas möjlighet att kontinuerligt följa vårdfallen bereder vissa svårigheter, då vi f. n. sakna en utbyggd kuratorsinstitution för lungsjuka. Det borde dock vara fattigvårdsstyrelserna angeläget att söka avhjälpa de värsta bristerna. Detta kan ske inom de nuvarande möjligheternas ram genom att, som tidigare framhållits, lämna omskolningsbidrag, hjälp till startande av någon rörelse eller sysselsättning inom kommunernas egen verksamhet o. s. v.

Och borde det inte vara en angelägen plikt för varje fattigvårdsstyrelse, att samtidigt som en medellös lungsjuk beviljas ansvarsförbindelse för sanatorievård, även se till att patienten erhåller ett belopp per månad för personliga utgifter, till tvålv, toaletsaker, frimärken och sådant som varje människa behöver även på sjukhus. Genom iakttagande av dessa rent elementära förpliktelser mot människor som råkat i nöd och sjukdom, kan fattigvårdsstyrelserna — som kanske även många gånger orättvist fått stå i skottgluggen för problem de inte orkat med — avtvå fattigvården mycket av den olust denna vårdform medför under övergångstiden till en förnuftigare fördelning av arbetet och de ekonomiska bördorna inom socialvården.

Sixten Hammarberg.

En halvtidstjänst

som

REDAKTÖR FÖR TIDSKRIFTEN STATUS

förklaras härmed till ansökan ledig.

Sökande skall vara väl insatt i socialpolitiska frågor och äga kännedom om de lungsjukas förhållanden. Kvalificerad f. d. lungsjuk äger företräde.

Befattningen skall tillträdas den 1 jan. 1948. Ansökningshandlingar, åtföljda av meritförteckning och referenser jämte uppgift om löneanspråk, insändes senast 1 dec. 1947, till

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Kocksgatan 15, Stockholm.

SOCIALVÅRDSKURSEN PÅ BOMMERSVIK

berörde hela socialpolitiken

Givande föreläsningar och diskussioner. Nya uppslag och idéer för förbundets framtida målsättning och expansion.

De Lungsjukas Riksförbunds socialvårdskurs vid Bommersviks folkhögskola är ett årligen återkommande evenemang. Årets kurs, som omfattade tiden 6—13 september, hade samlat ett större antal deltagare än vad någonsin tidigare förekommit. Vid kursens början var sålunda samtliga elevplatser upptagna och då skolans toppbelastning utgör drygt 40-talet, om man nu inte skall ta till alldeles extra åtgärder, stod kursledningen vid kursens början inför en på samma gång glädjande och dyster situation. Intresset för kursen var större än någonsin, samtidigt som eventuellt senkomna anmälda riskerade att bli avvisade på grund av brist på utrymme. Det hela ordnade emellertid upp sig på tillfredställande sätt, och när kursledaren, Oscar Persson, lördagen den 6 september hälsade kursdeltagarna välkomna kunde han från talarstolen i skolans aula blicka ut över en representativ samling förbundsmedlemmar från hela landet jämte några kuratorer, som i egenkap av aktiva socialarbetare beretts tillfälle att bevista kursen för att på så sätt få en bättre kännedom om de lungsjukas problem.

Ett omfattande arbetsprogram.

När kursplanen uppsatts på sin sedvanliga plats vid ingången till föreläsningssalen kunde vi med intresse från vår trappuppgång åhöra de kommentarer eleverna i spridda grupper framför och omkring anslagstavlan gav i anslutning till kursens uppläggning. Det allmänna omdömet var att det hela verkade arbetsamt redan på papperet.

Den samling framstående föreläsare och målsmän inom svensk socialvård som förbundet lyckats knyta till kursen varslade redan inledningsvis om en arbetsam kursvecka. De flesta deltagarna hade tidigare åtskilliga erfarenheter av studie- och kursverksamhet och den litteratur, som förbundet före kursens början skickat ut till eleverna för att underlätta arbetet, hade naturligtvis gett en viss uppfattning om vad som var att vänta. Trots tidigare erfarenheter tyckte dock en hel del, att detta verkade nog som något av "ett socialinstitut i mindre format".

Utrymmet och tiden medgiver ej en utförligare behandling i detta nummer av Status. Vi hoppas dock att i ett annat nummer få tillfälle återkomma med ett mera utförligt reportage över vissa speciella avsnitt av kursen.

Hela kursen samlad utanför skolan. De fyra mittersta "gubbarna" på bänken äro fr. v. Oscar Persson, kursbestyrelsen, riksbudsmän Sixten Hammarberg, d:o, nye förbundsordföranden, riksdagsman Sigfrid Jonsson och ordningsmannen Walter Hallberg från Kalmar. Tredje man i kursbestyrelsen, Hilding A. Ståhl, har gömt sig som femte man fr. v. i mellanraden.

Efter sedvanligt öppningstal och andra högtidligheter inleddes det egentliga kursarbetet söndagen den 7 september med en utförlig behandling av förbundets egen verksamhet populärt kallat "förbundsriksdagen" av en av deltagarna. Det var förbundets funktionärer, som i olika föreläsningar behandlade förbundets uppkomst och utveckling, framtidsmål, organisation, ekonomi och publicitet. Den följande arbetsveckan kom så en serie av föreläsningar, behandlande olika ämnen inom socialvården såsom sjukvård, arbetsvård och andra närliggande ämnen som ha beröring med de partiellt arbetsföras ställning inom de sociala reformerna och socialpolitiken. De lärariska och instruktiva kursdagarna kunna endast bli föremål för en kortare redogörelse här. Det bör dock särskilt framhållas något om själva arbetsformerna. Kursdeltagarna gavs hela tiden tillfälle att ställa frågor till föreläsarna och på så sätt kunde olika detaljer, som alldeles särskilt intresserade, bli utredda och förklarade under sakkunnig ledning. Deltagarna begagnade sig också flitigt av dessa möjligheter och den växelverkan med intim kontakt mellan elever och föreläsare, som skapas av en sådan arbetsform, hade vi glädjen att se i den rikaste utveckling under kursdagarna på Bommersvik.

Programmet utöver det avsnitt som rör det egentliga förbundsarbetet hade i korthet följande sammanställning: Allmän översikt över socialvården i Sverige, fil. mag. Åke Elmér; Studiearbetet och dess plats i samhälls- och kulturlivet, Hilding A. Ståhl; Hur den svenska riksdagen arbetar och något om tuberkulosfrågor i riksdagspolitiken, riksdagsman Sigfrid Jonsson; De partiellt arbetsföra, sekreterare Karl Montan; Kring kommittéarbetet för partiellt arbetsföra, sekreterare Nils Ström; Tuberkuloslagstiftningen och tuberkulosbekämpandet, doktor John Lundquist; Yrkesutbildning och omskolning, inspektör Roland Ericsson; Arbetsberedning för partiellt arbetsföra, assistent Olle Bergström; Arbetsterapi, arbetsterapeut Elsa Lundborg; Fattigvårdslagstiftningen och fattigvårdens ställning i socialvården, byråchef Ali Berggren; Den nya folkpensioneringslagen, sekr. Per Brusewitz; Social hjälpverksamhet, socialvårdssyssloman Einar Lind samt Bostadsfrågan, aktuarie Just Gustavsson.

Ett hörn av matsalen vid lunchdags. Vid fönstret kursbestyrelsen, fr. v. Persson, Ståhl och Hammarberg.

En plantskola för fortsatt utbyggnad av förbundsarbetet.

Kursarbetet gav i stort sett en fullständig exposé över den sociala utvecklingen i stort och intresset för en fortsatt utbyggnad av vårt förbunds verksamhet, samarbete med myndigheter och institutioner, som komma i beröring med tuberkulosfrågorna och en aktivare medverkan från de lungsjukas egna organisationer vid utformandet av planer och åtgärder, kan med all rätt betecknas som signaturmelodin vid Bommersvik i år.

Avsikten med kurserna på Bommersvik är att deltagarna i fortsättningen skola bli goda kontaktmännskor, studieledare och funktionärer inom föreningarna och i mån av tid och möjlighet ägna sig åt de socialvårdande uppgifter våra föreningar företräda i samarbete med andra organisationer och de samhälleliga organen.

Men man måste också i detta sammanhang understryka, att många av deltagarna visade en så påfallande mognad och ett sådant intresse ifråga om socialvårdsfrågor att man gärna skulle vilja önska dem fortsatt utbildning till fullt utrustade socialarbetare. Ett sådant arbete kräver givetvis vida mycket mera än vad våra korta socialvårdskurser vid Bommersvik kan ge. Men kunna vi genom det initiativ vi tagit, genom anordnandet av dessa kurser, hjälpa till att skapa aktiva krafter för tuberkulosvården och de partiellt arbetsföra tro vi även att ett sådant tillskott av aktiva viljor skulle vara till stor nytta för såväl samhället som de lungsjuka.

Skolans ledning och personal sörjde också för att kursdeltagare, föreläsare och gäster kände den rätta trivseln. Inkvartering och förplägnad organiserades på ett förträffligt sätt och de påfrestningar en sådan kurs alltid medför i berörda avseende avklarades med den förståelse och det gemyt som vi alltid mött på Bommersvik. Denna trivsel i förening med den vackra natur, som ger skolan sin inramning av sjöar, leende skogsdungar och utsikter, ha vi lärt oss uppskatta som ett bestående värde, då vi samlas på Bommersvik för att dryfta planer för de kulturella och människovårdande uppgifter vårt förbund vill främja genom dessa socialvårdskurser.

Man har svårt att tänka sig vackrare utsikt än vad som bjuds kursdeltagarna över Yngen från matsalsfönstret.

61.400 röntgenfotograferingar på 10 år vid Sandträsk's sanatorium

Dr Bo Carstensen har lämnat Norrbotten för Jämtland

Vad vi länge fruktat är nu en realitet. Den 1 sept. miste Sandträsk's sanatorium doktor Bo Carstensen, som då tillträdde överläkartjänsten vid Sollidens sanatorium i Östersund.

Förutom en treårsperiod som underläkare å Sandträsk, åren 1931—1934, har han sedan år 1937 innehaft befattningen som sanatoriets överläkare. Som bekant är Sandträsk ett av de största och därtill ett av de modernaste sanatorierna i landet med 345 vårdplatser, en personal på c:a 120 personer, därav 4 underläkare, 1 husmor, 19 sköterskor och 2 ekonomiföreståndarinnor.

Att ett sådant arbetsfält kräver sin man säger sig självt. För dr Carstensen har det dock aldrig varit fråga om slentrianmässighet eller att ge vika för motgångar, vare sig dem en läkare alltid kan möta eller dem, som orsakas av trångsynthet och konservatism hos män och myndigheter, som en sanatorieläkare har att samarbeta med.

Det har varit en 10-årig oavslutad kamp mot en av människans lömskaste fiender bland sjukdomar.

Hur skicklig läkare och vetenskapsman dr C. än är, har detta dock aldrig hindrat honom från att uppsnappa alla nya rön och tillämpa dem i sin praktik. Ingen-ting har lämnats oförsökt när det gällt att på snabbast möjliga tid hindra sjukdomens framfart och hjälpa patienten till hälsa. Med den grundlighet, som är ett av hans utmärkande drag, har noggranna specialundersökningar företagits också då det inte endast varit lungsjukdom patienten lidit av.

Dr. Carstensen är stor blomsterälskare.

Operationer o. d. å Sandträsk 10-årsperioden 1937—1946

	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	Summa
Puth unilat	160	169	186	165	255	157	200	159	169	106	1 726
Puth bilat	24	34	36	20	27	22	20	4	6	1	194
Oleothorax	—	—	23	15	3	17	10	25	14	2	109
Caverndrainage ad mod. Monaldi ..	—	—	—	9	4	3	6	10	6	5	43
Pleuradrainage ad mod. Bülow	—	—	5	12	8	3	3	3	3	—	37
Thoracokaustik	69	122	136	122	130	114	151	93	88	70	1 095
Thoracoscopi	13	45	62	71	41	36	27	17	28	23	363
Thoracocentes	83	237	206	232	338	419	281	324	384	356	2 860
D:o spolbehandling	—	—	—	—	610	592	601	401	505	694	3 403
Laparoscopi	—	3	—	1	1	1	4	1	—	—	11
Apicolys + extrapleural puth	—	1	8	1	—	16	3	1	—	1	31
Öppen pneumolys	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Thoracoplastik (antal fall)	22	23	19	26	31	28	25	21	31	49	275
D:o (antal op.)	—	—	—	41	47	38	32	36	52	93	339
Pulmectomi, Lobectomi	—	—	—	3	2	12	3	5	3	7	35
Pulmotomi (abscessu)	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
D:o (utrymn. schin-cysta)	—	—	4	—	2	2	—	1	1	1	11
Prenicusoperationer	58	62	13	11	9	61	65	73	75	95	522
Bronchoscopier (antal fall)	—	—	—	—	5	38	48	95	115	206	507
D:o (antal op.)	—	—	—	—	—	—	104	184	224	299	811
Röntgenfotograferingar	5 762	7 165	7 306	7 312	7 151	6 883	5 029	4 678	4 783	5 333	61 402
Därav tomografiundersökningar ..	—	—	330	599	447	779	708	453	618	743	4 677
„ bronchografiundersökn.	1	81	65	65	84	113	66	96	51	60	682

Sandtrösk sanatorium från parksidan.

För att i någon mån belysa arbetets mångsidiga karaktär och väldiga omfattning, följer här nedan en sammanställning av viktiga undersökningar och behandlingar, samt antalet väntande och väntetid under 10-årsperioden 1937—46.

Nedgången av väntetid och antalet väntande visar, att antalet tuberkulossjuka i behov av sjukhusvård högst väsentligt minskat. Denna minskning är betydligt större än vad nedanstående siffror utvisa, då dels sanatoriet på grund av personalbrist ej varit fullbelagt de senaste 3 åren, dels ett stort antal B-platser ute i länet nedlagts sedan 1942.

Men icke endast på kirurgisk väg har kampen förts utan även på medicinsk. De senaste försöken gäller professor Lehmanns Paraaminosalicylsyra, kallad Pas. Tack vare dr Carstensens metodiska uppläggning av försöken och systematisk kontroll kunna redan många goda resultat skönjas.

Medelväntetid för åren 1937—1946

1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946
37,9	28,7	32,5	28,5	22,2	13,7	10,7	10,9	12,6	9,7 dagar

Antal väntande på plats åren 1937—1946

	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946
Den 1/1	95	66	129	84	51	55	28	26	31	19
„ 1/2	109	90	178	131	77	42	32	11	41	30
„ 1/3	120	86	204	140	120	48	29	12	34	24
„ 1/4	148	119	214	127	122	45	75	48	62	12
„ 1/5	143	153	215	155	160	46	72	41	62	17
„ 1/6	112	154	231	126	178	55	26	35	48	19
„ 1/7	131	148	236	106	114	28	29	20	33	31
„ 1/8	153	148	188	79	41	13	3	26	30	14
„ 1/9	110	109	173	103	41	14	18	19	21	14
„ 1/10	72	108	102	112	56	21	19	10	20	12
„ 1/11	78	79	91	76	58	21	2	10	14	21
„ 1/12	60	106	71	54	43	24	7	24	21	13

Medeltal väntande:*) 110,1 113,8 169,3 107,7 88,2 34,3 28,3 23,5 34,7 18,8

*) = summan av månadssiffrorna: 12

Fox-korsetter

Tillverkare:

FOX FABRIKERS AB

BORÅS

Tel. 124 56

Lappgubbens Liniment

En god hjälp mot värk. Lagligen skyddat. 2:75 per flaska, 2 flaskor portofritt.

Tekniska Fabriken JAHO

UMEÅ

Tel. 23 54

Då en mångsidig och närande kost är av stor betydelse på ett sanatorium har dr Carstensen förutom höjandet av kostens standard i övrigt, även fått till stånd anläggning av växthus, som tillgodoser sjukhuset med grönsaker året runt.

Med blick även för de sociala svårigheter patienterna oftast råka i under en längre sjukdomstid, har han genom ihärdiga ansträngningar fått en kurator knuten till sanatoriet. Mycket har han dessutom uträttat för att skapa möjligheter för tillfrisknade patienter att snarast genom arbete gagna samhället och klara sig

Året om produceras här de grönsaker patienterna behöver.

själva och därmed undgå att känna sig stämplade för livet.

Vad han dessutom betytt som människa för patienterna under alla dessa år är icke sagt med några få ord. Någon demonstration av värdighet har aldrig funnits i hans sätt att vara. Han har dessförutan ingett respekt och därtill varit älskad av alla. Hans psykologiska blick för människor i allmänhet och en märklig kännedom om norrbottniskt kynne isynnerhet har haft stor betydelse framförallt för att snabbt nå kontakt med patienten.

Den rådande andan på sanatoriet är en frukt av den livstil dr Carstensen gjort till sin. Den gör samvaron mellan personal och patienter naturlig och trivsam, något av hematmosfär som värmer och har så oerhört stor betydelse för de sjuka.

Norrbotten förlorar med honom en läkare och människa av stora mått. För patienterna på Sandträskes sanatorium synes förlusten oersätlig.

Vi gratulera Sollidens sanatorium till ett mycket rikt förvärv.

Anna Nilsson.

— ★ —

Dryga böter för massage av tbc-knä. Det tidigare i Status omnämnda fallet, då en självlärd "läkare" av rysk härkomst behandlade ett tbc-skadat knä med massage, har nu fått sin slutbehandling i hovrätten, som dömt vederbörande till 60 dagsböter à 8 kronor för obehörigt utövande av läkarkonsten. Det var en fru från Sundbyberg, som behandlats, men rådhusrätten ogillade på sin tid åtalet mot ryssen — som heter Romanov — då den icke fann styrkt att åkomman var av tuberkulös art, vilket däremot hovrätten ansåg bevisat.

Genom mina sociala

VETENSKAPENS UNDER — FOLKGEMENSKAPSBLUNDER

NEW YORK 13 sept. — En ny teknik, betecknad som den svåraste och djävaste som någonsin försökts, för operation av en form av hjärtfel, ett nytt plastiskt ämne utmärkt lämpat för konstgjorda blodådror är en av de mest uppmärksammade nyheter, som presenterades vid den just avslutade amerikanska kirurgkongressen i New York.

"Ett vetenskaps under" rubricerar en tidning ovanstående meddelande från U. S. A. I samma rapport meddelas även att över 300 av deltagarna i ovan nämnda kongress i 45 minuter per television följde en sköldkörteloperation, som ägde rum många huskvarter från kongresslokalen, in i minsta detalj. Utsändningen avsåg att demonstrera televisionens rent revolutionerande betydelse för utbildning av läkare. En kamera var från nära håll inriktad på patientens hals, och de 300 åskådarna kunde urskilja varje liten detalj samtidigt som en läkare gav en löpande beskrivning under operationens lopp...

Mitt emot mig, på andra sidan bordet, sitter en ung man, som också blivit föremål för vetenskaps ingripande på ett framgångsrikt sätt, båda lungorna äro gasade. Genom förbundets ingripande har han efter en serie misslyckade försök att få hjälp till omskolning äntligen lyckats förverkliga sin utbildning. Jag tycker att det misstroende och den behandling den unge mannen mött vid försök att skaffa sig utbildning och utkomst, inte alls på något sätt står i relation till det raska och framgångsrika arbete läkarna ägnat hans lungor. Jag försöker att vara objektiv. Kanhända är den unge mannen en smula överkänslig. Den misstänksamhet och smittorädsla, som spårats lite här och var i hans omgivning, är kanske en produkt av den överkänslighet, som lätt utvecklar sig hos sjuka människor. Mina psykologiska studier ger ett visst belägg för det sist nämnda antagandet, men mina praktiska erfarenheter av umgänget med f. d. sanatoriepatienter säger också, att umgänget och samarbetet mellan friska och sjuka människor inte präglas av den frimodighet och det ömsesidiga förtroende man borde finna. Förr i tiden trodde man att gamla, fattiga gummor voro häxor, som dirigerade mörkrets och ondskans makter över mera väl-situerades husfrid och lycka. Nu för tiden ger man de gamla gummorna en tusenlapp i folkpension och söker sörja för att de skola känna trygghet och trivsel på ål-

Invalidpensionen under debatt vid upplysningsmöte på Mohed

Mohedspatienterna mötte upp mangrant till mötet.

Som ett led i den sociala verksamheten har Moheds Patienters Understödsförening anordnat ett upplysningsmöte med ombudsman Sven Lindberg, Skutskär, och Gävleborgs-organisationens t. f. ordf. Ivar Persson, Sandviken, som inledningstalare. För övrigt gästades mötet av flera styrelseledamöter i Norra Hälsinglands Konvalescentförening m. fl.

Man startade med kaffedrickning i det fria och fotografering, men samlades sedan i dagrummet, där mötet öppnades av Patientföreningens ordf. Knut Elfström, som hälsade alla hjärtligt välkomna. Han poängterade att några långa tal ej skulle hållas, utan var och en skulle under mötets gång få ställa frågor till ombudsmannen, för att på detta sätt de problem, som låg mötesdeltagarna närmast om hjärtat, skulle komma fram. Ordet överlämnades därefter till ombudsman Lindberg. I sitt anförande berörde denne de problem, som en lungsjuk ställs inför efter utskrivningen från sanatoriet och kom härvid in på De Lungsjukas Riksförbundet tillkomst och uppgifter samt redogjorde för hur

dess underorganisationer — konvalescent- och patientföreningarna — arbetar. Lindberg anförde vidare, att på vår sanatorievård ej fanns något att anmärka, men att såväl läkare som samhälle mera borde intressera sig för den utskrivne konvalescenten och framhöll, att många gånger kan vad som byggts upp med en sanatoriekur rivas ned på en kort tid genom bristande eftervård. Som ett led i strävandet efter en bättring härvidlag ansåg Lindberg, att läkarna i större utsträckning än hittills kunde medge pensionsintyg till utskrivna patienter. Just denna fråga blev upptakten till en livlig debatt mellan sanatoriets båda läkare, bröderna Tirén, och en del mötesdeltagare, där läkarna framhöll hur det många gånger är svårt för dem att utfärda pensionsintyg, detta på grund av intygens formulering.

Ivar Persson talade i egenskap av ordf. i Gävleborgs läns Centralorganisation för Lungtuberkulösa, om organisationens uppgifter och vad den gjort samt vad aktuellt som står på dess program. Särskilt poängterade han nödvändigheten av sammanhållning bland

derns dar. Med vetenskapens landvinningar — inte minst på tuberkulosbekämpandets område — finns det ingen orsak att se en f. d. sanatoriepatient, placerad vid ens sida på arbetsplatsen, som någon mystisk dirigent av en här osynliga fiender. Vidskepelsens och häxtrons spindelvävar har för länge sedan rivits sönder. Bacillskräckens rullgardiner bör därför inte längre utestänga det ljus och den kunskap vetenskapens landvinningar kan ge om dessa frågor både på arbetsplatser och annorstädes, där friska människor och f. d. lungsjuka samarbeta.

En tanke. "Vetenskapens landvinningar, om smitto-

skydd mot tuberkulos m. m." bör studeras vid X-berga industrier, där ett antal f. d. sanatoriepatienter i dagarna erhållit anställning. En tuberkulosläkare och en representant för de lungsjukas egen förening på platsen håller föredrag vid ett upplysningsmöte. Representanter för ortens arbetsgivare, fackföreningar och andra organisationer inbjudas.

Broschyerna "Mot Framtiden" och "Några synpunkter på lungtuberkulosen dess förebyggande och behandling" av överläkare Bo Nordgren — som erhållas gratis efter rekvisition från De Lungsjukas Riksförbundet — bör utdelas vid mötet.

Ting.

Etienne Dolet — Ett hundraårsminne

Boktryckare och humanist. - Ett inkvisitionens offer. - Hängd för Platons Dialoger!

Genom lokalradion fingo även sängliggarna vara med om mötet. Ombudsman Lindberg sitter beredd att besvara frågor och PUF-ordf. Elfström ordnar med "micken" så sängliggarna få höra.

de lungsjuka och uppmanade alla patienter att efter utskrivningen aktivt deltaga i konvalescentföreningarnas arbete för de lungsjukas sak. I sitt anförande berörde Ivar Persson även den socialvårdskonferens som skall hållas i Gävleborgs län och till vilken samtliga socialvårdande myndigheter i länet skall inbjudas.

Efter mötet uttalade Lindberg och Persson sin glädje över det talrikt besökta mötet, som vittnade om ett levande intresse bland patienterna och bådade gott för den kommande verksamheten.

Kaffe i det fria senterades livligt. Här ses fr. v. PUF-ordf. Knut Elfström, ombudsman Lindberg, Norra Hälsinglandsföreningens seler. Lars Rönn, Ivar Persson, Sandviken, Sture Wiklander, Jättendal, och rekorddebattören Knut Palmqvist.

På Place Maubert, i hjärtat av Paris, står en staty av en man i 1500-talets pråliga dräkt. ETIENNE DOLET är den för turisterna föga upplysande inskriptionen. Men varje bildad fransman känner namnet.

Statyn står på samma plats som för 400 år sedan var skådeplatsen för ett skändligt brott. Här blev den 5 oktober 1547 den franske boktryckaren och humanisten Etienne Dolet först torterad, sedan hängd och bränd.

Det var icke någon vansinnig pöbelhop, som här begick ett brott utom lagens gränser. Nej, de som släpade Etienne Dolet till galgen var Hans Allra Kristligaste Majestät Frans I:s lagligen tillsatta och fungerande bödlar. Och offret var lagligen dömt av samme härskares fromma parlament.

Vad hade då denne man förbrutit? Hade han stulit eller mördat eller konspirerat mot statens säkerhet? Nej, han hade bara tryckt några böcker, skrivna dels av honom själv, dels av andra. Men böckerna var av det slag som meddelade upplysning. Och det var nog för att i det dåtida Frankrike föra till galgen en utövare av Gutenbergs farliga konst — som då var föga mer än 100 år gammal.

Etienne Dolet var visst icke den ende boktryckare som under detta mörka århundrade i galgen eller på bålet fick sona det djärva brottet att trycka andra böcker än biblar och bönböcker. Såväl den katolska kyrkan som de enväldiga härskarna fruktade och bekämpade boktryckerikonsten och lade alla tänkbara hinder i vägen för dess utövande. Men Dolet var den mest namnkunnige av detta århundrades franske boktryckare — detta på grund av sin omfattande lärdom, sin talang som skriftställare och sitt rykte som en upplysningens hängivne kämpe. Det var dock främst i sin egenskap av boktryckare som han blev ett inkvisitionens offer och en martyr för sin ädla konst. Han är också — oss veterligt — den ende av Gutenbergs söner som i denna egenskap fått en offentlig staty upprest till sitt minne.

Etienne Dolet föddes i Orléans den 10 augusti 1509. Hans fader var boktryckare, och det var dennes avsikt att sonen skulle ära och fortsätta företaget. Efter slutad skola ställdes alltså unge Etienne vid kast och press och fick lära yrket från grunden. Därefter var det meningen att han skulle bli faderns kompanjon, men därav blev intet, ty den unge boktryckarsonen fick plötsligt en våldsam längtan efter studier och bokliga kunskaper. Han for till Paris, skrev in sig vid universitetet och började studera latin och latinsk litteratur. Efter fem studieår i Paris, for han till Italien och fortsatte där sina studier, dels i Padua, dels i Venedig. Efter ett par års trägna studier återvände han som en mäktig lärd herre till sitt fosterland.

Fadern hade under tiden dött och tryckeriet hade övergått i främmande händer. Etienne hade ärvt en liten förmögenhet, som tillät honom att ägna sig åt det som för tillfället mest intresserade honom — studiet av de gamla grekiska filosoferna och romerska historikerna. Han skrev flera böcker i dessa ämnen och lyckades även få dem tryckta på ett tryckeri i Lyon. Detta ledde till en närmare förbindelse mellan Dolet och ägaren till detta tryckeri — ett av Frankrikes på den tiden största och förnämsta — Sebastian Gryphe. Denne var gammal, och han övertalade Dolet att inträda som hans kompanjon. Detta var år 1545. Efter några månader avled Gryphe, och Dolet blev ensam ägare av tryckeriet.

(Forts. å sid. 19.)

MÖTE PÅ FJÄLLET

av Helmer Grundström

Varje vår, då snön försvann, solen blev varmare, och isen smälte, greps han av en oresonlig längtan norrut. Han låg hela nätter och drömde om de stora skogarna, de vilda forsarna, de väldiga sjöarna. Och han hade svårt att hålla sig från att slita sig lös och störta iväg. Arbetet hindrade honom. Det var bra. Om han inte haft något ordnat skulle han utan tvivel blivit rotlös. Han skulle släppt efter på sina principer. Och han skulle troligen plotttrat bort sig i vaga utflykter, i dagdrömmar, i ett irrande utan mål.

Nu satt han på den relativt stora reklamfirman. Han ritade. Det var ett fantasilöst jobb. Om han fått kläcka ut idéerna själv hade det varit en annan sak. Nu förelades honom varje sak uppskisserad; det var hans uppgift att utarbeta detaljerna. Hans namn sattes aldrig under teckning. Han var en kugge i ett maskineri, en namnlös soldat i arbetets armé. Och han klagade inte.

Men det var inte roligt. Den entusiasm han känt då han blev erbjuden platsen var för länge sen förflyktigad. Han arbetade mekaniskt, fantasilöst. Det gällde endast att fila och avväga. I början hade han gjort ett och annat påpekande. Men han hade snart fått lära sig att det inte gick an. Nu teg han. Och han smalt på det sättet in i firman; som en sågtagge var han justerad och riktad.

Hans liv på kontoret var emellertid inte hans enda. Det fanns kvällar då han strövade ensam på gatorna, i fantasin förflyttad till helt andra platser. Ofta gick han nere vid kajen där båtarna lade till eller gled ut.

Det var svenska båtar, lastbåtar mest. Båtar som gick inomskärs och aldrig tumlat omkring på de stora haven. För honom växte de emellertid till äventyrsskepp. Och då han lagt sig inbillade han sig att han befann sig i en hytt. Nu bär det iväg tänkte han. Till Tristan de Cunha. Till Cocosön. Till Samoa. De avlägsna öarna lockade honom. Kanske berodde det på att han aldrig skulle bli i tillfälle att landstiga på dem.

Men varje vår vreds hans längtans kompassnål norrut. Han var född där. Det mindes han knapp; ingen hade berättat det för honom. Han erinrade sig dunkelt att han hörde hemma vid ett stort, blänkande vatten. Och varje natt, en månads tid varje år, drömde han om detta vatten. Ofta var han på vandring runt vattenmassan. Det fanns en punkt nänstars han alltid sökte nå. Men han kom aldrig di. Han vaknade alltid. Varje morgon efter en sådan dröm kände han sig urlakad. Och han såg febrigt bort mot den dag han skulle få semester.

Två år hade han arbetat nu utan att få en dags ledighet. Men denna sommar skulle han få två veckor som de andra. Det var något att se fram mot. Han tröttnade aldrig på att kalkylera. Vart skulle han resa? Och vad skulle han ta sig till? Hur mycket kunde han kosta på sig. Lönen var inte stor, trehundra-femti i månaden. Men han bodde billigt. Sina måltider intog han på en folkrestaurang. Det var bara middagarna. Lunchen bestod av kaffe och ett par smörgåsar. På det sättet lyckades han lägga av lite då och då. Så stora summor blev det inte. Men det gick inte baklänges. Han var mycket skötsam. Utan att vara ansluten till någon nykterhetsförening drack han egent-

ligen aldrig. Det hände att han kostade på sig en flaska billigt vin. Men det var sällan. Bio gick han dock rätt ofta på. Och någon enstaka gång förirrade han sig till Dramaten. Annars satt han mest hemma, läste, lyssnade till radion, träffade ett fåtal bekanta, tog promenader. Och så hade han teckningskursen. Som han tagit per korrespondens. Trots sitt själsdödande arbete hade han fortfarande kvar sin lust att teckna. Inte reklam. Utan människor och djur. Han var ingen märkvärdig talang. Men han var ambitiös. Och det roade honom.

Allt eftersom tiden gick sysslade han allt oftare med semesterproblemet. Det fanns ögonblick då han fasade inför utsikten att resa ensam. Och i vissa ögonblick längtade han efter en kamrat. Inte vem som helst. Utan en kvinna.

Det var isynnerhet en av servitriserna på folkrestaurangen han inte kunde undgå att lägga märke till. Hon hade inte varit där länge. Det var kanske därför hon föreföll ungdomligare än andra. Hon var inte så utsliten. Det var annars präktiga, trevliga servitriser allesammans. Det förvånade honom; på många andra näringsställen av samma karaktär var de flesta servitriser förslöade, slitna, mekaniska. De sköt fram tillrikarna lika opersonligt som om det gällt att stänga ett fönster eller öppna en dörr. Det var inte så på detta ställe. Och denna flicka skilde sig från alla andra servitriser han kommit i beröring med. Hon hade alltid tid att lägga in något personligt i sin betjäning. Hur brått det än var behöll hon sitt lugn. Hon var inte påfallande vänlig mot honom. Hon var vänlig mot alla. Men han värmdes av hennes naturliga vänlighet, hennes omedvetna charm, hennes uppriktiga blick.

Om han varit en annan än den han var skulle han ha föreslagit henne en semestertripp någonstans. Till fjällen. Eller till kusten. Han föreställde sig henne vid havet med vinden blåsande i hennes hår; på en klippterrass. Men tydligare såg han henne uppe på fjället. Och det fanns tillfällen då han drömde sig upp till vidderna tillsammans med henne.

Men allt detta var endast drömmar och önskningar och han gjorde allt för att kväva dem. Han visste att de ändå inte skulle bli verklighet.

Vad hon hette visste han inte. Servitriserna hade nummer och hennes var tretton; han inbillade sig att det var ett lyckotal och fantiserade över att han skulle bevitna något lyckligt som hände henne. Det fick han inte; den ena dagen var den andra lik. Dessa flickors arbetsdag blev mödasammare ju längre det led mot sommarn; lokalen blev ofta varm och outhärdlig. Och de pratade ofta då de stod i närheten och han snappade upp vissa ord om semestern. Deras ansikten var ofta bleka och trötta. En och annan gång hände det att någon saknades. Han förstod att sjukdom kommit i vägen. Av enstaka samtal med servitriserna fick han veta att många inte stod ut med detta arbete. De kollapsade.

Han funderade ofta vad som skulle göras för att förbättra deras ställning. De hade fjorton dars semester som de flesta. Det var för litet det förstod han. Och ändå gick han och gladdes som ett barn åt sina fjorton dar. Han skulle få dem i juli. För varje dag blev det allt tydligare för honom att han skulle resa upp till fjällen.

Men tanken på att resa upp tillsammans med henne hade han för länge sedan skrinlagt. En dröm är vacker så länge den fortsätter som dröm. Visar den tendens att övergå till verklighet bör man ta sig i akt. Så resonerade han. Det var alldeles riktigt. Han visste ingenting om henne. Hon kunde vara förlovad, kanske gift. De var inte ens presenterade för varandra. Det fanns ögonblick då han föreställde sig att hon tyckte illa om honom. Han undvek att visa att han kände något för henne. Och så

mycket var det kanske inte. Ett svärmeri. En outtalad längtan. En vind som strök förbi. Han kunde dock inte frigöra sig från förnimmelsen att hon fanns djupt nere i hans väsen. En dag ertappade han sig med att skriva en dikt om henne. Han visade den aldrig. Men det hände att han tog fram den och läste den med förvåning. Han hade svårt att föreställa sig att just han hade skrivit dessa rader:

Du ljuva, du kära,
vi ska träffas en gång
då skyarna blåna
och jorden fylls av sång.

Under häggar ska vi vandra
i blom som regnar ner.
Under vårens vita stjärnor
ska vi söka oss kvarter.

Ja, skogarna ska hälsa
och granar mumla tungt
om Dej och om allt
som är ljust och ljuvt och ungt —

Ljuv och ljus var hon. Men efter en tid tyckte han ändå att dikten på något sätt var löjlig. Och en kväll brände han den.

Och så kom äntligen den efterlängtrade semestern. Han reste norrut som han tänkt. Det var till en fjälldal upp mot norska gränsen. Den var inte så känd som de mera uppreklamerade. Men han hade hört att där skulle vara vackert. Och det kunde vara bra att inte froteras mot allt för många; det kunde bli tröttande.

Resan upp var lång och en aning tröttande. Han satt hela tiden i spänning, liksom väntade han på något ovanligt. Första kvällen på pensionatet stod han ute och tittade på ramen av väldiga fjäll som omkransade sjön. Allt detta var ovant och överkligt. Och ändå hade han en känsla av att han upplevt det förut. Detta landskap fanns någonstans i hans själ. Djupt nere. Där han inte tittade så ofta. Om han trott sig komma dit där det inte fanns så mycket folk tog han dock fel. Han hade tur som fick ett rum. Dagen efter måste ett halvt dussin avvisas. Han fick en känsla av att hela Sveriges befolkning befann sig på vandring. De kom i flock eller par eller ensamma. De flesta var utrustade med ränsel och kaffeattiraljer; många hade små tält och då vädret var vackert stannade de endast ett par dar på pensionatet och fortsatte sen upp genom dalen. Den ena flokken efter den andra drog förbi. Ofta kom folk från motsatta hållet. Från fjällen och sjöarna. Sommaren glittrade i deras ögon. Det var som om de aldrig gjort annat än vandrat. Men de flesta hade som han endast fjorton dars semester. Dessa fjorton dar hade dock gjort underverk.

Första veckan orienterade han sig. Luften sökte. Han blev först sömning. Efter ett par dar gick sömnheten över. Han sov inte mycket. De ljusa nätterna drog och tjugade. Han följde med på båtturer genom sunden, gjorde små vandringar till de högsta topparna. Det var inga riktiga fjäll. Men de var tillräckligt höga för att han skulle erfara spänningen. Och en kväll då han stod på en av dessa kullar och såg västerut greps han av en oemotståndlig längtan efter att få klättra upp på en av de höga topparna som avtecknade sig mot den höga skyn. Då han kom tillbaka till pensionatet nämnde han någonting om denna längtan. Frun, som hade pensionatet, var mycket vänlig. Hon berättade att en grupp som väntades senare på kvällen skulle fortsätta tidigt på morgonen. Den beräknades vara borta ett par

dygn. Och den skulle bland annat bestiga den topp han stått och längtat till. Det gick mycket bra för honom att följa med om han hade lust.

Visst hade han lust. I all hast ordnades utrustningen. Pensionatsinnehavarinnan lovade att ordna med mat och kaffe. Han behövde endast lägga sig och vänta på att bli väckt.

För att vara riktigt säker ställde han klockan på ringning. Då och då steg han upp och såg ut genom det lilla fönstret. Det var en stilla, vacker natt. Sjön låg nästan spegelstill. De två fjälltopparna på andra sidan sjön hade aldrig framträtt så tydligt förut. Han kunde nästan se hur de olika sprickorna gick. Och ett ögonblick tyckte han sig skönja ett djur på en av topparna. Men det var inbillning.

Genom fönstret hörde han då den väntade gruppen kom. Det var mot midnatt. De skrattade och pratade, det ordnades med kaffe, men efter hand blev det tyst.

Han kom ner i god tid, blandade sig med de andra, drack sitt kaffe och rökte en cigarrett. Mat var framsatt men han åt inget nämnvärt. Det var meningen att äta uppe vid ändan av sjön. Det var tre mil dit. Där fanns en gård där man kunde få välagad mat. Och det väntade äventyret exalterade de flesta. Mat tänkte de inte på just nu.

Någon presentation blev det inte av; han hade endast talat med gruppföraren som antecknat hans namn och rådgjort lite med värdfolket. Det var först när de kommit i båten och denna börjat gå uppför sjön, han gav sig tid att titta närmare på sina följeslagare. Och det var då han upptäckte att hon var med. Först trodde han sig se fel, men då hon skrattade kände han igen henne. Det var hon. Han kunde inte ta miste. Hon lade inte märke till honom. Hela tiden pratade hon med ett par andra damer som satt på vardera sidan om henne. Nu, då han gav sig tid, lade han märke till att hon var blek och en aning utarbetad. Det var inte så mycket att det störde. Men han förstod hur välgörande denna resa måste vara för henne.

Sällskapet var blandat men övervägande sympatiskt. Det var tydligt att inte många kände varandra i förväg. De hade anmält sig till dessa gruppresor, som var så populära. Och om fjorton dar skulle de skingras och resa åt olika håll. Många skulle knappast återse varandra.

Hela tiden uppför sjön satt han och undrade hur det kunde komma sig att hon var med. Ja, inte så mycket över det; det var i och för sig rätt naturligt. Men han funderade över det slumpvisa sammanträffandet. Det han gått och drömt om och önskat utan att våga realisera eller göra en antydning om gick i uppfyllelse utan att han gjort varken till eller från. Det var det bästa som kunnat ske. Nu var han i hennes närhet utan att direkt blotta sig. Hon skulle inte vara medveten om att han kände igen henne. Hon skulle aldrig behöva bli besvärad av honom. Fullständigt otvunget skulle hon utveckla sig under dessa dar. Och han skulle få uppleva den sällsamma glädjen att se henne varje dag om också bara för några ögonblick. Ty alla skulle naturligtvis hålla ihop.

Uppe vid gården blev det allmän presentation. Utom honom var det två till som slutit sig till gruppen och ledaren passade på att sammanföra samtliga. Ledaren var utmärkt; som anställd förare var han vän vid dessa utflykter. Han var förtrogen med terrängen och fjällvärlden och ingen behövde grubbla över kartor och väderstreck.

Han inbillade sig att hennes hand skälvde när han fattade den. Men allt gick så hastigt och han gjorde inget försök att ge sig tillkänna. Hon kände alldeles säkert inte igen honom. Och han kände sig samtidigt glad och bedrövad.

De nådde toppen under idealiska väderleksförhållanden. Det

var på eftermiddagen, andra dagen efter starten. Sista biten hade varit mödosam och alla pustade ut. Där uppe var det fascinerande. Nedanfö, på andra sidan, stupade fjället ner mot en brunaktig sjö. Från alla sidor av sjön reste sig branta fjäll. Den liknade en överklig krater, en fantastisk jättegyrta. Och mer än en väntade att få se trollbrygder stiga upp från dess botten.

Inte långt därifrån fanns en av turistföreningens fjällstugor. Där skulle de övernatta. De gav sig därför god tid. När de druckit kaffe gemensamt skingrades de. Han gick ensam, ner till ett utsprång, där satte han sig och lät hela fjällvärlden strömma in genom sitt väsen. Längre satt han inte förrän han blev medveten om att han inte var ensam. Han såg upp. Hon stod intill honom. Kinderna hade fått en aning färg. Ögone glittrade. De var blåa som skyn ovanför dem.

— Så lustigt att vi skulle träffas här, sade hon.

Han ryckte till.

— Känner ni igen mej? frågade han.

— Javisst. Jag har ju serverat er så många gånger. Jag kände inte igen er med samma. Men sen gjorde jag det. Jag var inte heller säker på om ni kände igen mej. Jag jobbar ju på...

— Jag vet, avbröt han henne. Jo, jag kände igen er redan på båten. Jag blev riktigt glad. Av de andra känner jag inte en enda. Ja, vi har ju blivit bekanta nu. Hyggligt folk, förresten.

— Ja, det är de verkliga.

Hon satte sig bredvid honom. Han vågade först inte se på henne. Men han erfor hennes närhet. Och det slog honom, som en blix, att detta var det ögonblick han väntat på. Just nu spelade livet på sitt riktigaste register. Han kände sig mycket lycklig och samtidigt olycklig. Han ville skratta och gråta på samma gång. Han ville sjunga och samtidigt dölja sitt ansikte. Han ville allt detta och mer till och han satt tyst, liksom rädd att bryta en förtrolning. Även hon satt tyst. Det var först efter en evighet (eller var det en sekund) som hon sade:

— Så egendomligt. Jag känner mig så hemma och ändå har jag aldrig varit här förr.

— Ja, svarade han, även jag känner det så.

— Det är naturligtvis luften.

— Ja, nickade han, och fjället.

Men båda var medvetna om att detta inte var den enda förklaringen. De kunde bara inte hitta någon formel för vad de kände. När de reste sig för att söka upp de andra kände han dock att hon på något oupplösligt sätt förenats med honom. Hon fanns i hans själ, sjöng i den, levde i den. Han visste inte om hon kände något liknande. Han frågade inte. Tiden skulle få utvisa det. Själva skulle han inte tränga sig på.

Då de började gå neröver, mot fjällstugan, visste han att semestern för hans vidkommande var räddad. De återstående dagarna kunde bli svåra och våta. Det betydde inget. Detta ögonblick på fjället uppvärde flera ensamma år. Och vad som än hände honom i fortsättningen skulle han veta att det fanns en fjälltopp där en för andra hörbar klocka ringde klart och fulltonigt. Så länge han kunde höra klockan ringa skulle hans liv vara rikt. Och vem vet, kanske var det inte sista gången han träffade henne. Det omöjliga kunde inträffa.

Nästa dag återvände han mot pensionatet i sällskap med de två som slutit sig till gruppen. Denna fortsatte för att återvända genom en angränsande dal. På pensionatet talade alla om fjället. Även han deltog i samtalen. Men det var inte fjället utan henne han tänkte på hela tiden.

Och då han ett par dar senare satt på tåget och hörde skenorna sjunga ville han sjunga med. Ty han tyckte att de hela tiden sjöng om henne. Ja, bara om henne!

VÄCKARKLOCKAN ger upp ett stönande genom morgonstillheten, och en naken flickarm sträcker blixtnabbt upp ur täcket och famlar efter knappen.

Morgon igen... Inger tittar yrvakat upp mot rullgardinen, som svagt släpper igenom ljuset. En glittrande reflex på väggen vittnar om att det är sol ute, strömmande blankt solljus.

Det blev sent i natt, och Inger vaknar motvilligt till klart och nyktert tänkande. Hon vill dröja kvar i drömmens diffusa värld, där man själv kan styra sitt öde och bestämma sina upplevelser. Men hur det är, segrar solglimten på väggen. Det är ändå härligt att finnas till, att känna sina lemmar lyda minsta impuls, att dricka vårsol och friskluft med len hud och skäl-vande läppar...

Rullgardinen åker upp med en smäll, luften fläktar fritt in i rummet, och med dansande steg är Inger ute i badrummet under duschen.

På återvägen genom tamburen fiskar hon upp tidningen. Det var på tidningen hon arbetade i natt, ty hon är självförsörjande och journalist med arbetsplatsen som hem och hemmet som sovplats. Och hon trivs med sitt arbete, stortrivs med de surrande pressarna, som spottar ut i tusentals exemplar vad hon har varit med om att skapa, trivs med jäktet på sätteriet, där erfarna yrkesmän sätter hennes alster i tryck, trivs med kamratskapet hos sina kolleger.

Hon ser hastigt efter på första sidan, om hennes artikel kommit med, ty den lämnades i sista minuten efter en hetsig arbetskväll med pinglande telefoner och svikande inspiration. Men den finns med. Hon småler belåtet, då hon läser den feta ingressen och därefter hastigt ögnar igenom sitt verk. Så bra det ser ut i tryck! Det var med största tveksamhet hon lämnade manuset ifrån sig i natt, ty hon tyckte sig ha misslyckats och kände sig precis som om hon lämnat ut sig själv värnlöst naken i stället för några fullskrivna "matsedlar". Men man får inte ha mindervärdighetskänslor, inte tvivla på sin talang i det yrket. Hon minnes den första tiden som volontär, när hon satt och kämpade med sina artiklar och med beundran såg hur lätt hen-

nes kamrater presterade sina, precis som om de lekte ner sina funderingar på papperet, precis som om orden kom flygande som fåglar genom det öppna fönstret och bara fångades på skrivmaskinens tangenter. Och hon minnes också, hur svårt hon hade att anförtro sig åt de erfarna journalisterna. Det var precis som om de aldrig varit nybörjare, aldrig tvivlat på sin förmåga utan alltid ägt talangen att skriva fort och skriva tänkvärt.

Ja, så var de alla. Alla utom Börje. Hennes småleende blir varmt, när hon tänker på honom. Han hade hjälpt henne på traven, när hon var osäker, berömt henne även när hon misslyckats, sporrat henne genom att tro på hennes förmåga. Han var så vänlig mot alla, Börje.

Inger går sjungande in i kokvrån och lagar i ordning morgonchokladen. I går hade hon lagt in ättiksgurkor, och det doftar så friskt och varligt, att hon får en obetvinglig lust att laga något gott, något omsorgsfullt. En vårmiddag! Fast varför skulle hon göra sig så stort besvär, ställa sig i den tålmodiga kön i köttaffären, springa till fiskhandlaren och speceriaffären för att samla nödiga ingredienser, när det gick så lätt att kila in på Norma och slänga i sig en middagsrätt för 1:50! En yrkeskvinna har inte tid att stå i affärskö. Såvida hon inte vore gift, förstås.

Ty så mycket kvinna är Inger, att hon var beredd att offra sin fritid efter arbetet för att laga mat åt sin man, om hon hade någon. Ty karlarna fordrar ju, att deras hustru skall ha maten på bordet, då de kommer hem. Till och med Börje. Hur hade de inte diskuterat kvinnans rätt till yrkesarbete även i äktenskapet, och hur indignerad hade hon inte blivit, när Börje påstod, att han önskade ha sin blivande hustru i hemmet i en barnskara i stället för på ett kontor eller i en fabrik — eller redaktion. Visserligen hade han inte menat, att hon skulle sakna intelligens, men han efterlyste den inte heller.

— Anser du verkligen, att din fru måste tvätta och stryka dina skjortor själv, även om hon har yrkesarbete? hade hon utropat en gång.

(Forts. å sid. 17.)

STRÖMMINGEN GÅR TILL

Ensam i bräcklig farkost vågar
seglaren sig på det öppna hav.
Stjärnvalvet över honom lågar,
nedanför brusar hemskt hans grav

Geijers bekanta strof rinner mig osökt i minnet, när vi med en töffande västervikssjua trotsarhavet och sticker ett par mil ut på dess oroliga yta. Vem garanterar att man skall komma hem igen? Statens metrologisk-hydrografiska anstalt har visserligen ingenting sagt om ilskna väder, men fiskaren i ruffen säger på äkta skärgårdsvis: "Han kan snart springa i nordväst, å då kommer han som ell å tjära". För den infödde skärgårdsbon är vinden maskulinum. Man kan inte tänka sig nordavinden som "hon" eller "den". Nej, stormen är ett manligt väsen, som kan ryta och väsnas som tusen svarta demoner och bringa död och förstörelse där det bäst passar.

Fiskaren vid rodret har annat att tänka på än Geijers dikt och vindens maskulina väsen. Han har nyss talat om, att han farit till sjöss i två veckors tid och fått nöja sig med en sammanlagd fångst om ett par lådor. Det är inte mycket att föda hustru och barn på! Grunden hemomkring har visst givit nog för den här säsongen, ty de bjuder bara på skorv och simpör. Nu måste fiskefärderna ställas till de långt bort belägna fiskegrunden. Det är besvärligt och tidsödande att komma dit, men det kan inte hjälpas.

När man kommer så här långt ut till havs, förstår man vilket

När man fått en sådan fångst har man rätt att se belåten ut.

Skötarna stenas med fart, det gäller att hinna först till de fina grynnorna.

lotteri strömmingsfiske egentligen är. Nyss lodade vi och fick tjugo famnar på snöret. Det är ett ansenligt djup. Men var går strömmingen? Finns den här överhuvud taget. Går den "lätt", d. v. s. uppe vid ytan, eller kryper den fram efter botten. I förra fallet skulle det löna sig med drivfiske. Men de båtar, som var ut och drev här förra natten, fick nöja sig med några kilo till fångst.

Skymningen kommer hastigt och sveper in båtar och hav i sin slöja. Avståndsbegreppen suddas ut, och man skulle känna sig ensam i mörkret, om inte de omkringliggande grunden blommade upp av de andra fiskarnas ljusbojar. Ett par fyrar blinkar också optimistiskt mot natthimlen. Man undrar inte på att vilsna nattfåglar störtar sig hän mot det vinkande skenet, ty hade man vingar själv, vete gudarna, om man inte med oljekläder och stövlar flaxade i väg mot den lockande ljuskällan.

Vi förtöjer båten i närheten av skötarna och dukar upp kvällsmaten på durken. Smörgåsar och tjockpannkakor försvinner som rök i gapen. Erik tar sig då och då en klunk ur mjölkbuteljen, som står förtroligt lutad mot suden. Så repar han högljutt örrp, stryker sig om munnen med avigsidan av näven och tar fram snusdosan. Kvällsmaten måste kryddas.

Månen stiger upp på himlen och bygger en silverbro över vattnet. I dess sken kan vi urskilja de andra båtarna vid grundet. Det lyser ur ruffarna tydligen är man redan klar att lägga sig, eller också sitter de och läser till skenet av karbidlampan.

Vi bäddar på durken, ty där är det åtminstone frisk luft. I durken luktar det fotogen och olja så att man kan storkna. Vi breder ut några gamla täcken och sätter på oss "nattrockarna", som består av gamla kavajer av uråldriga modeller. Men här fyller de väl sin uppgift. Den rostiga väckarklockan dras upp och ställs på väckning.

Mina kolleger somnar fort, men själv ligger jag länge och lyssnar till sjögången. Båten stegrar sig i vågsvallet, ty dyningarna efter den senaste sydvästaren håller i sig. Då och då tittar jag upp över suden för att se om några fula molngubbar tornar upp sig i norr. I så fall blev det säkert oväder. Men himlen är klar, och jag känner mig lugn. Långt borta vid horisonten ser jag styrbordsljuset på en ångare, som styr nordvärt. Havets

Ett uppvaknande . . .

(Forts. fr. sid. 15.)

— Mja, hade han svarat dröjande, jag vill att hon skulle göra det eller åtminstone kunna göra det. Men, tillade han, då han såg hennes stumma protest, jag vill också, att hon skall ha vackra och mjuka händer, så hon kan få slippa det där!

Och så hade han ömt dragit henne till sig och smekt bort hennes stridsvilja och opposition.

Chokladen är färdiglagad, och Inger tar brickan och sätter sig i rummet för att avnjuta den. Om jag skulle bjuda hit Börje, tänker hon. Hon kunde handla på lunchen och så be honom komma hem till henne som så många gånger förr. Det var roligt att ha någon att göra sig till för. Hon skulle duka med finaste duken och bästa porslinet, och kanske skulle hon kosta på sig en blomsterbukett också till bordet, fast hon hade ont om pengar . . . Men våren måste ju firas, hennes och Börjes vår! Fast egentligen var det ju inget "bestämt" mellan dem. De höll ihop som arbetskamrater, hade samma intressen, gick då och

vattenvägar trafikerats just nu synnerligen livligt. Världen behöver våra produkter.

Rrrrrrr . . . den rostiga väckarklockan sätter i med en ilsken signal, och vi kommer alla på fötter i en hast. Jag trasslar in ena foten i det trasiga sängtacket och stupar på näsa i de andra trasorna.

Först måste vi ha kaffe, innan vi drar skötarna. Det känns ruggigt att vakna mitt ute på havet i en öppen båt, men kaffet sätter liv i sinnet.

Matts hoppar upp i fören och griper tag i linan. I gryningsljuset ser vi hur mäsarna kommer från land, och vi kan höra hur de skriker. Det är ett gott tecken. Mäsarna har alltid varit goda vägvisare till strömningen.

Första sköten var så gott som tom på strömning, men sedan kom den som en vägg. Vi hade tydligen träffat på en "tapp". Det var en verklig "tjocksköte", som vi med förenade krafter fick in över stamrullen. Den som inte varit med om storfiske, kan inte föreställa sig vilket arbete det är att dra strömningsskötan från tjuo meters djup, särskilt om de är fulla med strömning. Men tanken på kommande goda förtjänster sporrar till stortag, och detta var just fallet nu. Mina kolleger hade inte på hela sommaren fått dra en tjocksköte, men nu drog de för glatta livet. Då och då måste vi pusta ut, ty ryggarna kändes som om de skulle gå av. Fjäll och råk blandade sig med sjövattnet och rann i strömmar efter oljekläderna. Men allt detta glömde vi bort inför åsynen av havets glittrande silver, som rann fram över stamrullen.

Äntligen fick vi upp sista sköten och draggen, och vi kastade oss raklänga på skötbingan och pustade ut en stund. Men någon lång vila unnande vi os inte. Det gällde att komma fort i land med strömningen, ty den måste skakas ur garnet, sköljas och packas för vidare befordran till försäljningscentralen.

Vi hade tur denna natt, ty ingen av de närliggande båtarna fick tillnärmelsevis så stor fångst som vi. Det sågs att fiskaryrket gynnar avundssjukan, och visst är det harmfullt att se kollegan komma med båten lastad, medan man själv står där med några magra strömningar i en låda. Man får dock trösta sig med tanken, att turen kan vända sig till nästa gång. Det är just tjuningen med fiskaryrket, att man inte vet vad man får.

A. H—g.

då på teater eller bio och tillbringade ibland nätterna tillsammans i hans eller hennes lya.

Kanske var hon innerst inne inte nöjd med detta fria förhållande, hon ville ha större gemenskap än erotiskt smussel på ett ungarlsrum. Visst måste man vara "modern" och "frigjord" och hålla på den "fria kärleken". Men hon var aldrig säker på någonting, hon vågade inte förlita sig på hans känslor för henne. Hon lyssnade lyhörd på varje tonfall, som kunde röja en spirande irritation hos honom, en önskan att göra sig av med henne. Hon kände männens benägenhet att i ömma stunder lova vad de hade glömt morgonen efter. Hans och hennes förhållande blev en enda räcka av sårad stolthet, reträtt, innerligt närmande och stum förlåtelse för henne. Och han gick omkring till synes fullkomligt omedveten om hennes reaktioner.

Men ändå ville hon inte tro, att Börje låtsades något, som inte fanns, även om hon många gånger kände intuitivt, att något fattades mellan dem. Det var inte den stormnade kärleken från hans sida, inte det dyrkande av hennes jag, som hennes känslor fordrade. Hur många gånger i intima ögonblick hade hon inte sökt pejla hans inre, frågat: "Bryr du dej om mej egentligen?" Och han hade inte svarat direkt, bara smålett ömt och svarat med en tystande kyss. Och så sköt hon undan alla tvivel i bakgrunden. — — —

Inger tar upp tidningen och bläddrar igenom den från sista sidan till den första. Hon skummar "slaskspaltens" anekdoter, forcerar idrottssidorna, läser en rubrik här och en där och stannar slutligen på ledarsidan. Då fastnar hennes blick på spalten för familjenytt. Mekaniskt läser hon den kraftiga versalrubriken: FÖRLOVADE: Börje Lindgren och Margareta Ivarsson. Stockholm den 30 april 19 . . .

Några sekunder reflekterar hon inte alls. Hjärnan vägrar att fungera. Om och om igen fladdrar hennes blick över bokstäverna. Så slår det henne som en stöt genom bröstet, genom hjärtat . . . Det är ju henne det gäller! Hennes liv! Meningens med hennes existens!

Vårsolen, som nyss lekt så inspirerande genom rutan, blir ett hänleende. Hon hör mattpiskningen från gården som en borrhande kulspruteeld, riktad mot hennes hjärta.

Detta var alltså slutet på sagan, sagan som aldrig funnits, som bara diktats i hennes fantasi. Hennes Börje var förlovad med en annan. Det kan inte vara sant!! ropade hennes själ. Det är ju han och jag!

Men lika obehagligt stod bokstäverna kvar . . . Margareta. Var kunde hon placera det namnet? Jovisst — en ljushårig, knubbig ung flicka med en barnvarn framför sig, som hon mött flera gånger på gatan vid sitt arbete. De hade nickat åt varandra, ty de var flyktigt bekanta från en klubb. Hon arbetade i familj som hembiträde, hon var tystlåten och blyg men aktiv i föreningsverksamheten från kassörskeposten till kaffekommittén. Inger hade sett Börje och Margareta dansa mycket med varandra, han hade ofta följt henne på vägen hem — men han hade förnekat något mera på Ingers frågor. De var kamrater bara. Och det hade Inger trott. Ända tills nu, då hon med förfärande visshet fann, att hennes intuition sagt rätt. Nu fick hon ett hänsynslöst uppriktigt svar på alla tysta frågor: vad Börje gjorde på lördagskvällarna, då han alltid var "strängt upptagen" av "klubbskivor" och kortspelsjuntor, varför han aldrig hade lust att gå ut och promenera på söndagarna utan skylldes på "tidningsskubb" eller fotbollsmatcher, varför han aldrig sagt, att han älskade henne . . .

Kvidande som ett sårat djur sjönk Inger ner på den obäddade divanen och skakade av en hulkande hämningslös gråt . . .

SKULLE MAN

INTE KUNNA...

Av Ester Sjöblom

Egentligen fanns ingen verklig nöd i byn. Visserligen fanns även där, som överallt annorstädes, bättre och sämre situerade människor. Men de fattigaste hade ändå egen stuga, gris och potatisland, och mera förmögna — ja, det fanns verkligen flera sådana — de hade tämligen feta bankböcker, nybyggd villa med flaggstång på tomten och motorbåt nere vid bryggan. Det var jägmästaren, fabrikören, ett par virkeshandlare, skeppsredaren och så där en tio, tolv sjökaptener och skutskeppare. Det var en burgen by på bortåt två hundra själar, där fanns både godtemplarlokal och missionshus. Folk var nämligen mycket andligt sinnade av sig.

Strängt taget var det väl bara Olle Bång som aldrig sett missionshuset invändigt. Jo, gamla människor som mindes avlägsna tider, påstod att han en gång i tidernas morgon skulle ha bevistat en kinematografföreställning och en fonografkonsert, men detta var som sagt, länge sedan och minnet levde endast som en legend.

Olle Bång var traktens fattiglapp, fast även han hade stuga, gris och sådant. Men han hade också många barn. Det äldsta var en pojke på bortåt trettio år och den yngsta låg och skrek i vaggan. Så fort naturen det tillät hade de kommit duggande, tätt, tätt, och hustru Bång som var en kraftig kvinna, såg alljämt mot ständigt nya förlossningar. Hon gick just och bar på sitt sjuttonde barn när denna berättelse börjar. Men tro därför inte att det fanns endast sju ton telningar i sugan. Nej, flickorna Bång hade alla, så fort de konfirmerats, kommit duggande med varsitt litet välskapat människoliv, som aldrig skulle få lära känna sin far.

Olle Bång var emellertid trots sitt supiga leverne en bra karl. Han klarade försörjningssvårigheterna utan hjälp och bad för övrigt alla välvilliga dra åt helsicke. Men fru Bång däremot tog gärna emot den hjälp hon kunde få.

Naturligtvis hade aldrig familjen Bång kommit i åtanke ett

enda ögonblick om det funnits några andra att hjälpa i byn. Deras moraliska kvalitet var ju inte sådan att hjälparna uppmuntrades. Men då inga andra fattiga fanns och de mera väl-situerades behov att vid helgerna dokumentera sin välvilja måste uppmuntras, hakade de sig ängsligt fast vid familjen Bång, som den drunknande vid halmstrået.

Predikanten sökte fåfängt frälsa dem, men alla lockande inviter till kaffe med dopp i kapellet lämnades utan avseende av de ogudaktiga. Ja, Olle Bång lär rent ut vid ett sådant tillfälle helt rätt ha skrattat predikanten rakt i ansiktet och sagt:

— Kaffe med dopp — fy fasen. Nej, om ni åtminstone hade kaffegök.

Efter det bakslaget måste predikanten med sorg i sinnet avstå från att omvända hedningarna. Men därför var dock inte allt hopp ute. Än kunde man göra en god gärning i byn. Olle Bångs äldste, sonen Ernst, var lam och behäftad med talfel. Han brukade varje dag sitta på sin pall uppe vid landsvägen. Lamheten satt nämligen endast i benen och genom att lätta på sitsen, kunde han hasa sig framåt en aning. Sedan slängdes fötterna ytterligare framåt, varefter han på nytt lättade på sitsen och så vidare. På detta sätt kunde han verkligen hasa sig ett par hundra meter på en timme.

När alla vänliga försök med familjen strandat, vände sig intresset mot Ernst. Underligt nog var det inte predikanten, som kom upp med idén, utan skeppsredaren.

Han var traktens krösus, pamp i missionsföreningen och ytterligt konservativ högerman. Det sades att karlen var hårdfjäl-lad i affärer. Han ägde halva socknen och — nå, det hör ju inte hit.

Vid en syjunta med bön lirkade han in samtalet på Ernst, som brukade sitta med sin pall vid landsvägen. Damerna suckade och predikanten knäppte händerna till bön, jägmästarens skägg började darra och alla kände sig så oändligt goda.

— Ja, det är förfärligt att han skall behöva sitta där, kom det unisont.

— Men fortsatte redaren, det finns en sorts vagnar på fyra hjul med cykelutväxling. Dem kan man sköta med händerna. Skulle man inte kunna skramla ihop till en sådan åt Ernst. Då kunde han ju fara omkring litet överallt.

— Men — är inte en sådan vagn fruktansvärt dyr? frågade jägmästaren.

Han fick emellertid inte något svar, ty nu var man redan koterivis i färd med att resonera om hur bra detta skulle bli för Ernst. Hur glad han skulle bli och så skildes man för den gången.

Veckorna rullade iväg, och någon tid efteråt samlades syjuntan hos fabrikskorrens. Där steg predikanten upp, talade och sade, som prioriterätten till idén var hans:

— Mina vänner! Jag har länge med sorg i hjärtat funderat över Ernst Bångs bittra provningar. Den stackarn skall väl inte lida för faderns ogudaktiga leverne. Säkert står det i vår makt att hjälpa honom. Skulle vi inte kunna skramla ihop till en vagn åt honom.

— Ack ja, suckade de församlade med blickarna mot taket. De kände sig i detta ögonblick så innerligt goda.

Endast jägmästarinna deltog inte i suckandet. Hon blev ömsom röd och vit, och alla förnam en vision av den hämnande ärkeängeln med blixtrande svärd när hon äntligen steg upp och talade i rättmätigt vredesmod.

— Han är ingen hjälp värd. När jag gick förbi platsen där Ernst satt på sin pall, råkade han just ramla av, och vet ni vad han sade?

— Nä-ä, kom det i andlös spänning från allesammans.

— Han — ja, hur skall jag nu — han drog till med: F-A- — ja, ni förstår nog.

Inte ett ljud hördes efter detta förfärliga yttrande. Alla stirrade mot dörren med stela ögon som om de därifrån väntat den bockfotade. Den förste som någotsånär återvann fattningen var predikanten. Han sade:

— Det står skrivet att man skall löna ont med gott.

— Men det står också skrivet att Herren skall låta fädernas missgärningar gå ut över barnen intill tredje och fjärde led . . .

Jägmästarinna hade fortfarande något av ärkeängel över sig, men det bleknade så småningom inför predikantens argument och förvandlades till en säll känsla av att ha syndat och fått förlåtelse.

Så sjöng man en sång och skildes åt, var och en återvände till sitt i saliga tankar på Ernst vagn.

Så gick åter veckorna, blev till månader och år. Ernst satt fortfarande på sin pall vid vägen. Ibland ramlade han kanske av och drog till med ett: F-a-. Men var helst två eller tre av socknens besuttna träffades slängde man förr eller senare fram:

— Skulle man inte kunna skramla ihop till en vagn åt Ernst . . .

En dag återvände inte Olle Bång från en fisketur. Man hittade senare ekan ilandfluten på en holme, men hur man draggade hittades inte liket.

Detta var i juli månad. I oktober gick stugan och lösöret på exekutiv auktion. Skeppsredaren ropade in alltsammans för en spottstyver. Fru Bång kom på fattighuset och de minderåriga barnen på barnhemmet. Det ansågs nämligen inte ur moralisk synpunkt tillrådligt att hon hade hand om deras uppfostran. Endast Ernst fick göra henne sällskap till fattighuset. Och som en generös gest från skeppsredaren fick han även dit medföra pallen.

Nu hade alltså Ernst försvunnit från byn, ty fattighuset låg

i grannbyn tre kilometer därifrån. Men tro därför inte att man glömt honom. Visst inte. När syjuntan åter samlades hos skeppsredaren äskade densamme ljud och sade:

— Egentligen var det ju en ringa gåva till Ernst att jag lät honom behålla pallen. Den där vagnen som vi så ofta talat om lämnar mig alltjämt ingen ro. Skulle vi inte kunna skramla ihop till en sådan åt honom.

— Ack jo, suckade alla, svällande av godhet.

Längre kom de aldrig denna gång, ty den försenade predikanten anlände nu och talade om att Ernst lugnt och fridfullt insomnat samma dags eftermiddag klockan fyra.

Då tårades alla ögon. De kände sig sprickfärdiga av godhet och jägmästarinna sade:

— Om vi skulle skramla till en krans?

Etienne Dolet . . .

(Forts. fr. sid. 11.)

Han tryckte och utgav nu den ena boken efter den andra, alla av det slag som kyrkan och dess skändliga redskap inkvisitionen stämplade som förbjudna. Han anklagades gång på gång för kätteri, men klarade sig genom att muta sina fala domare.

Emellertid tilltog mörkmännens hets mot boktryckarkonsten. Den mot upplysningen rasande kyrkan fann ett villigt redskap i den bigotte och grymme Franz I. Han utfärdade en förordning, enligt vilken alla för tryckning ämnade manuskript skulle godkännas av 12 av honom utnämnda censorer. Det blev alla boktryckare vid dödsstraff förbjudet att trycka böcker med förbigående av denna preventiva censur.

Boktryckaren Etienne Dolet insände till censorerna manuskriptet till en av honom själv utförd översättning av den hellenske filosofen Platons Dialoger. Det var som att sticka dem under näsan något skrivet av Djävulen själv! Dolet förbjöds att trycka boken. Han trotsade den kungliga censuren, tryckte sin bok och spred den i smyg. Inkvisitionen upptäckte den och anklagade Dolet inför parlamentet för kätteri. Denna sköna samling av påvliga och kungliga lakejer dömde Dolet till döden. I domen stipulerades utförligt hur brottslingen — vilken modigt rest upp till Paris för att försvara sig — skulle avrättas. Han skulle köras på en kärra till galgbacken och hängas. Kring galgen skulle tändas ett bål, i vilket kroppen skulle falla och brännas. Före hängningen skulle den dömde underkastas tortyr "till varning för alla trotsiga och kätterska boktryckare".

Statyn över martyren Etienne Dolet på Place Maubert restes år 1890 av Franska Boktryckareföreningen. *Bernh. Bengtsson.*

LAVES HERREKIPERING

Inneh. Lave Fjellner

Tel. 1504 HÄSSLEHOLM Tel. 1504

Rekommenderas

MARIE och PIERRE CURIE, radiums upptäckare

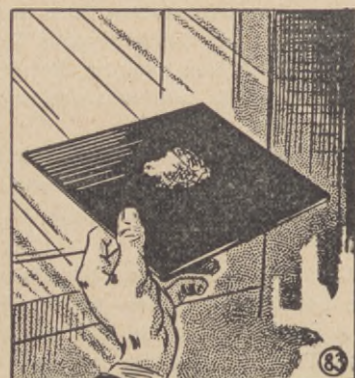

...där benpartierna framträdde som mörka skuggor mot en ljusare bakgrund. Då strålarnas natur var honom obekant, kallade han dem X-strålar, sedermera ha de efter upptäckaren fått namnet röntgenstrålar.

KANSKE ÄVEN DESSA
SALTER SÄNDA UT
X-STRÅLAR...

Upptäckten väckte stort uppseende inom den vetenskapliga världen. I Paris var professor Henri Becquerel just då sysselsatt med att undersöka en del salter, som innehöll metallen uran och som lyste, fluorescerade — precis som glaset i Röntgens rör — när de träffades av solljus.

På en fotografisk plåt, som han lindat in i svart papper till skydd mot solstrålarna, lade han litet av uransaltet. Det hela placerade han i solen några timmar.

Vid framkallningen visade det sig att plåten svärtats just där uransaltet legat.

STRÅLNINGEN HAR ALLT-
SÅ INGENTING MED SOL-
LJUSET ATT GÖRA; DET ÄR
SJÄLVA METALLEN SOM
ALLTID SKICKAR UT
STRÅLAR...!

Copyright Ragnar Hagelfeldt 1927

För att få bekräftelse på den märkliga upptäckten, tog Becquerel fram en ny plåt. Vädet blev emellertid mulet och plåten med uransaltet lades i en låda, där den fick ligga några dagar. Vid framkallningen såg han med förvåning, att plåten svärtats lika mycket trots att den förvarats i mörker!

I MAKARNA
CURIES HEM
1897

Nyheten om Becquerels upptäckt kommer även till Pierre och Marie Curies kännedom. Men Marie har under tiden fått även andra saker att tänka på. Hon väntar ett barn... Sin tid måste hon nu dela upp mellan de husmoderliga bestyren och de vetenskapliga studierna. Med sin energi lyckas hon med båda dessa uppgifter...

ETT INTRESSANT ÄMNE, DESSA
STRÅLAR. SKULLE DET INTE VARA
LÄMPLIGT TILL DIN
DOKTORSAVHANDLING?

I september 1897 föder Marie en dotter. Under detta år har hon avlagt två examina och tagit sitt lärardiplom. Hennes nästa mål är doktorsgraden. Tillsammans med sin make diskuterar hon de senaste upptäckterna inom fysiken för att få ett lämpligt uppslag. På detta område har Pierre, som hela sitt liv sysslat med vetenskaplig forskning, mycket större erfarenhet än Marie. Becquerels mystiska strålar lämna dem ingen ro och till slut blir det bestämt att Marie skall försöka avslöja mysteriet.

Full av entusiasm griper hon sig verket an. Systematiskt undersöker hon alla kända grundämnen. Hon finner att förutom uran endast ett annat ämne, torium, sänder ut dessa mystiska strålar. Hon riktar nu uppmärksamheten mot de mineraler, som innehålla dessa båda ämnen. Och här möter henne en stor överraskning: uranmineralet pechblende...

PIERRE...JAG
TROR ATT JAG
UPPTÄCKT ETT NYTT
GRUNDÄMNE...! SÄVIDA...
SÄVIDA JAG INTE
BEGÅTT NÅ-
GOT FEL...

...är mycket mera aktivt än uran själv! Marie drar omedelbart en djärv slutsats, som hon ivrigt delger Pierre. Men så kommer tveivel smygande. Kanske har hon begått något fel...?

ÅKERLUNDS

Så bra som kläder kan bli!

LULEÅ

2120 Telefon 2120

Lingblom & Eriksson SNICKERIFABRIK

Tel. 28 KORSNÄS Tel. 28

Tillverkning av Möbler, Byggnads-
snickerier och Butiksinredningar
m. m.

LAGA PRISER OCH
SNABB LEVERANS

KUNGS

LIVSMEDEL OCH SKEPPSHANDEL

Inneh. LEMON o. STEDING

Kungsgatan 8 - LULEÅ - Tel. 4324, bostad 2510

Kött-, fläsk- och charkuterivaror
Sprit, Tobak, Cigaretter, Proviant
Däcks- och maskinförnödenheter

Vår strävan: BÄSTA MÖJLIGA KUNDSERVICE

LENHOVDA

Radiatorfabrik AB.

Tel. 88 LENHOVDA Tel. 88

Tillverkar Plåtradiatorer!

ÖSTERMALMS ÅKERI

EINAR PETTERSSON

Kontor och garage: Kaplansgatan 5, Västerås

Telefon 300 86

Utför alla slags transporter, flyttningar m. m.

Röntgenutrustningar för

Skärmbildsiotografering

Stationära — Transportabla

GEORG SCHÖNANDER

KUNGSBROPLAN 3 — STOCKHOLM

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST.

Femte Tvärgat. 1 — GÄVLE — Telefon 4499

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
geringar i styckevikter upp till 600 kg.

Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

S. G. Larssons LIVSMEDELSAFFÄR

Telefon 16 52 - Gamla Berget

Falun

REKOMMENDERAS

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. växel: 41 39 99 och 44 40 40.

Red. Gillbergs bost. tel. 27 05 94.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

Anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. fru Alva Bengtsson, Hantverk.-g. 14, Karlshamn. Korresp. Gösta Hansson, Gyllenstiernas väg 11 a, Karlskrona.

BOLLNÄS: Västra Hälsinglands Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Stig Björklund, Fack 34, Bollnäs, sekreterare Birg. Andersson, Fack 34.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs* läns konvalescentförening, Postfack 216, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Erik Norgren, Djurgårdsv. 16, Eskilstuna. Tel. 364 39. Föreningens postgiro 28 49 47.

ESLÖV: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.

FALUN: De Lungsjukas Konvalescentförening i Kopparbergs län, Box 21, Falun. Ordf. Karl Pettersson, Borlänge.

FORSBACKA: Forsbacka Konvalescentförening. Ordf. Helge E. Tronelius, Storgatan 18, Forsbacka.

GÄVLE: Gävle Konvalescentförening. Sekr. Alf Arusell, Brynäs, 35, Gävle.

GÄVLEBORGS Centralorganisation för Lungtuberkulösa. Ordf. Ivar Persson, Västanbygatan, 10, Sandviken.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (tel. 11 96 02).

HALLANDS LÄN: Hallands Lungsjukas Centralförening, ordf. o. korresp. Lars-Olof Nilsson, Postfack 12, Varberg.

Södra Hallands Konvalescentförening, ordf. Per Carlsson, Hemgårdsvägen 3, Halmstad.

Mellersta Hallands Konvalescentförening. Ordf. Bertil Johansson, Nygård, Långås.

Varberg m. omnejd Konv.-förening, ordf. John Höög, Fack 12, Varberg, postgiro 27 69 62.

Norra Hallands Konv.-förening, ordf. Nils Kristensson, Kullavik.

HOFORS: Hofors Konvalescentförening. Ordf. Eric Berglöf, Box 800, Hofors I.

HUDIKSVALLEN: Norra Hälsinglands Konvalescentförening. Ordf. Sture Wiklander, Jättendal, sekr. Lars Rönn, Box 6, Stocka 1.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Hövidsmansg. 4, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 2337.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Bruksgatan 45, Höganäs.

JÖNKÖPINGS LÄN: Jönköpings läns lungsjukas Centralorganisation. Ordf. Josef Svensson, Gröna gatan 22 B, tel. 3766.

Sektioner: Jönköping: Jönköpingsortens Konvalescentfören. för TBC-sjuka. Ordf. Hugo Staaf, Stadsgården 3.

Värnamo: Värnamoortens Konvalescentförening för tbc-sjuka. Korresp.: Karl Huld, Missionskyrkan, Värnamo.

KALIX: Kalixbygdens Konvalescentfören. Ordf. Karl Jönsson, Box 289, Kalix.

KALMAR LÄN: Kalmar läns Centralorganisation. Ordf. och korr.: Carl Hellström, Ståthållareg. 13, Kalmar.

Kalmar Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Sigfrid Celander, Bondegat. 3, Kalmar. Tel. 2641.

Nybro: Nybro Konvalescentförening för lungsjuka. V. ordf. och korresp. Sigvard Nordborg, Långgat 20, Nybro.

Västervik: Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. och korresp. K. E. Palmgren, Hallströmsgat. 70, Västervik. Tel. 1551.

KARLSTAD: De Lungsjukas Konvalescentförening, Karlstad. Ordf. Stig Bohlin, Skoghäll, sekr. Ove Nord, Skåre.

KIRUNA: Kiruna Konvalescentförening. Ordf.: Slöjdlärare Alfred Lundström, Matojärvigat. 18, Kiruna.

KRAMFORS: Kramfors Konvalescentförening. Ordf. Egon Kårén, Box 946, Kramfors. Sekr. Olle Lindström, Box 531, Frånö. Tel. Frånö 175.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. och korr. Hasse Eriksson, Helgagatan 16 B, Kristianstad.

KRONBERGS LÄN: Kronobergs läns Konvalescentförening. Ordf. Gustav Björkander, Sanatoriet, Lugnet, telefon Växjö 2188, sekr. Stig Carlsson, Möcklehult, Lenhovda. Postgiro 28 57 82.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Exp. Fiskaregården 31, Postfack 113.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Bertil Backman, Bivägen 1, Bergnäset, tel. 3519. Korresp. fru Karin Eriksson, Sjöfartsgat. 20, Svartöstaden.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskaregat. 4 (tel. 4990).

LYCKSELE: Konvalescentföreningen Bången. Ordf. Arne Johansson, Vägele.

MALMBERGET: MalMBERGETS Konvalescentförening (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lung-tbc-sjuka i Malmö stad. Almbäcksgatan 2 B, Malmö.

MALMÖHUS LÄN: Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamrerergat. 3, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening Skolhusallén 23, Sundsvall. Ordf. Helmer Mattsson, sekr. Margareta Rönnmark. Tel. 569 15.

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Box 520, Luleå 2. Tel. 1424.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmärk.

NORRKÖPING: De Lungsjukas Förening och Understödsfond u. p. a. i Norrköping, Skolgatan 3. Tel. 230 19. Ordf. Harald Roos, sekr. Gunnar Malmqvist.

PITEÅ: De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Håkan Boström, Box 771, Piteå.

RÅNEÅ: Råneåbygdens Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Josef Sjöberg, S:a Orrbyn, Niemisel. Tel. 13.

SANDVIKEN: Sandvikens Konvalescentfören. Ordf. och korresp. Oscar Engberg, Bessemergatan 5, Sandviken.

SKARABORGS LÄN: Skaraborgs läns Konvalescentförening Ordf. Bertil Nordh, Postfack 16, Skövde.

SKELLEFTEÅ: Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. och korr. fru Nora Lindquist, Egnahemsgat. 40.

STOCKHOLM: Föreningen för lungsjuka i Stockholm (FLIS), Bondegatan 58, Stockholm. Ordf. Hugo Karlquist. Exp.: Bondegatan 58. Kassör Per Johansson. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30.

STOCKHOLMS LÄN: Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening. Postbox 42, Sundbyberg. Postgiro 28 89 42. Ordf. Adr. Carlsson, Barkarby.

Sektioner: Sundbyberg, Solna o. Spånga: Hagavägen 36, Hagalund. Ordf.: Lennart Malmqvist, Järvagatan 17, Hagalund. Södertälje: Hilbert Svensson, Dalgatan 21 A.

UMEÅ: Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Sigfrid Eriksson, Box 1756, Holmsund.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165. Kassör frkn Ulla Carlsson, Skolgatan 63 B, Uppsala. Tel. 341 07.

Sektioner: Skutskär m. o.: Ordf. Edvard Henriksson, Harnäs;

Tierp m. o.: Ordf. Petrus Eriksson, Box 201, Tierp. Tel. 137;

Söderfors m. o.: Ordf. Folke Axelsson, Östermalm, Söderfors;

Enköping m. o.: Ordf. E. A. Lindkvist, Cyklonvägen 10, Enköping;

Örbyhus m. o.: Ordf. Arne Carlsson, Box 2137, Tierp;

Uppsala m. o.: Ordf. Ulla Carlsson, Skolgat. 63 B, Uppsala. Tel. 341 07.

VÄNERSBORG: Norra Älvsborgs Konvalescentförening. Ordf. Thor Tibblin, Nygat. 13, Vänersborg.

VÄSTERBOTTENS LÄN: Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.

VÄSTERNORRLANDS LÄN: Västernorrlands Lungsjukas Centralförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, Härnösand. Tel. 2337. Sekr. Sven Wallmark, Alléväg. 24. Tel. 1081.

VÄSTMANLANDS LÄN: Föreningen för lungsjuka i Västmanland (F. L. I. V.). Ordf. Gunnar Pettersson, Vasagatan 41 A, Västerås. Tel. 332 41.

Sektioner i Köping: Ordf. Rune Ström, Tunadal 11, Box 271, Köping.

YSTAD: Konvalescentföreningen för Lungsjuka i Ystad med omnejd. Ordf. J. Ekstedt, St. Västergat. 29, Ystad.

ÖLAND: Ölands Konvalescentförening för lungsjuka. Ordf. och korresp. Harald Gustafsson, Mörbylänga.

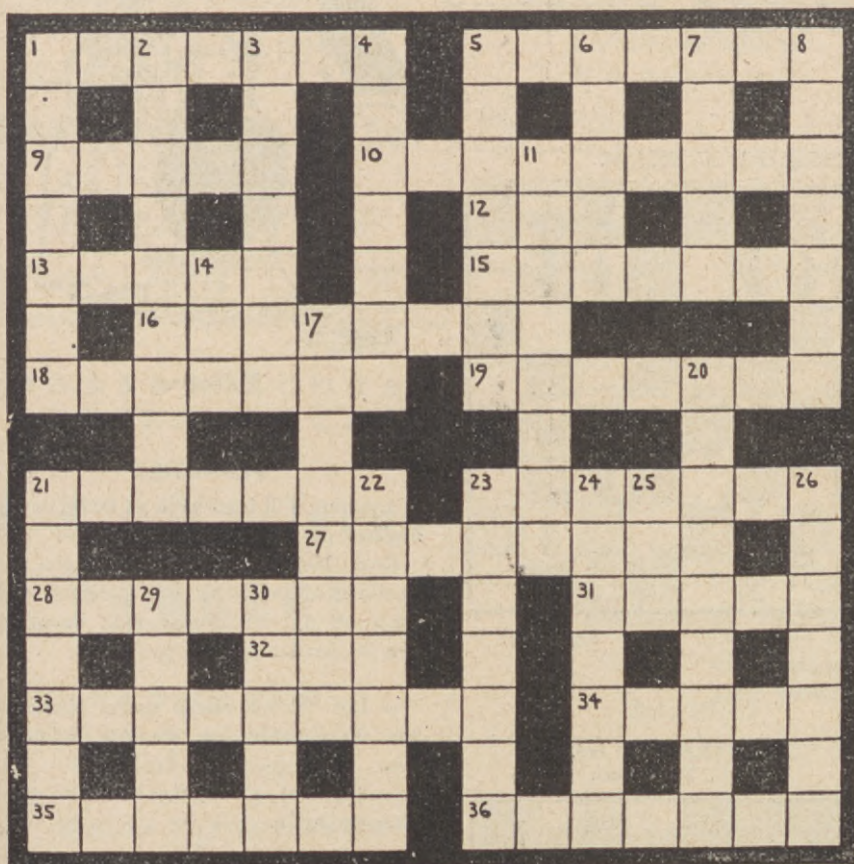
ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening, Postfack 92, Örebro. Ordf. Nils Belfrage, S:ta Birgittagat. 15 A, Örebro.

ÖRNSKÖLDSVIK: Norra Ängermanlands Konvalescentförening. Ordf. Aug. Lundberg, Järved, kassör Carl J. Jansson, Box 276, Örnsköldsvik.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN: De Lungsjukas Förening i Östergötland, Box 101, Linköping. Tel. 4440. Ordf. Thure Nilsson.

ÖSTERSUND: Jämtlands Läns Konvalescentförening, Box 139, Östersund. Ordf. B. E. Norman. Tel. 3601 kl. 17.30-18.30.

KORSORD Nr 10

VÄGRÄTA ORD.

1. Rätt eller en som inte handlar rätt. (7)
5. Annat ord för rammelbuljong. (7)
9. Är större som dramatiker än Shakespeare. (5)
10. — Tro mig, bäste bror, kvinnorna lär man aldrig känna.
— Det tror jag nog ändå att...
— Nej, tro mig, jag känner dem! (9)
12. Särskiljningsmedel. (3)
13. Användes inne för att ge illusion av sådan utifrån. (5)
15. "Gråt, Svea, vad du mist, men skydda vad du äger." (7) (Tegnér)
16. "Landgång". (8)
18. Den absolut lägsta graden av oljud. (7)
19. "Etappstation" för stimulerande dryck. (7)
21. Har Pompeji blivit. (7)
23. Modern miljö för starka saker. (7)
27. En herre som man har rätt att fordra takt av. (8)
28. Kände aldrig storskrävaren. (7)
31. Oden. (5)

32. Kan vara segare än den andre. (3)
33. "Från glädjen skild i livets blomster-månad,
med våta kinder och förvirrad håg
vid källans spegel suckande han låg."
(9) (Stagnelius)
34. Knäck. (5)
35. Klippan — Lessebo — Grycksbo. (7)
36. Det gives såna av den danska sort, och såna som för kulan ifrån målet bort. (7)

LODRÄTA ORD.

1. Svindel i gelé. (7)
2. Är doktor Kuylenstiernas textutläggning i radio. (9)
3. Finaste kammaren. (7)
4. Sägnes ha speciella toner. (7)
5. Är ofta herr Peterzohns uppträdande i Grönköping. (7)
6. Vintern 1812 var så sträng att fåglarna frös ihjäl i flykten. (5)
7. Nuntie. (5)
8. Kan ridhästen på (och) lantgården. (7)
11. Dikterar ofta våra handlingar. (8)

14. Längre än till — kan man inte gå. (3)
17. Mat och mammonskult. (8)
20. Sångare som får dåligt betalt. (9)
21. Är tonen i Kalevala. (7)
22. Dansk kvinnlig Isak och ljuder middagsgongongen blir det... (7)
23. H. P. (7)
24. Slutet på ett tåg. (7)
25. Måste man ibland för att hinna med. (3)
26. Blindnässla och gulsuga. (7)
29. Boven slet klockan från offret och avlägsnade sig springande. (5)
30. Vem har komponerat Alte Kamerasden? (5)

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 10 skall — i urklipp eller avskrift — insändas till Statust red. Kocksgatan 15, Stockholm, senast den 15 november 1947. Endast en lösning per deltagare.

För att komma med i prisbedömningen måste försändelsen märkas "Korsord 10". Glöm ej att utsätta namn och adress!

Två priser, om resp. 10 och 5 kronor utdelas. Lösning och pristagares namn meddelas i januarinumret.

Lösningen till korsordet i nr 8.

skall se ut så här — om den är rätt. Och det vore också det överväldigande flertalet av alla insända lösningar. Många lösare klagade på att det var för lätt att hitta de rätta orden denna gång — kanske blir det värre med oktober-flåtan!

Pristagare blevo: fru Ulla-Maj Granlöf, A.-B. Svenska Kullagerfabriken, Gustaf-Adolfstorg 18—20, Stockholm 16 och fru Telan Hellberg, Frithemsgatan 15, Stockholm, vilka få resp. 10 och 5 kronor per post.

Med tack för alla vänliga hälsningar från när och fjärran önska vi lösarna god tur med den nya "krossvärtan".

Tävl.-red.

Schackspalten

Red. av
E. LUNDIN

EN RAFFINERAD MATTSÄTTNING

kan man tala om i följande korta parti från en amerikansk tävling. Den spelöppning som här kommer till heders är en av schackteorins mysterier. Än är den bra för vit, än för svart — man vet egentligen varken ut eller in.

PREUSSISKT PARTI.

O. Field	O. Tenner
1. e2—e4	e7—e5
2. Sg1—f3	Sb8—c6
3. Lf1—c4	Sg8—f6
4. Sf3—g5	

En svårbedömd variant. Längre ansågs den dålig för vit, men likväl ha många mästare spelat den med framgång, och sista ordet i frågan är nog inte sagt ännu.

4. — —	d7—d5
5. e4×d5	Sc6—a5
6. d2—d3	

Ett drag med anor — Morphy spelade på samma sätt!

6. — —	h7—h6
7. Sg5—f3	e5—e4
8. Dd1—e2	Sa5×c4
9. d3×c4	Lf8—c5
10. Sf3—d2	0—0
11. 0—0	

Med detta utsätter sig vit för ett fruktansvärt angrepp. Det teoretiska draget är 11. Sb3, som efter Lg4 12. Df1 leder till invecklade och svårspelade ställningar.

11. — —	Lc8—g4
12. De2—c1	Dd8—d7
13. Sd2—b3	Lg4—f3!

Från svarts sida är alltsammans numera en direkt mattsättning.

14. Lc1—f4

Om 14. S×c5 så naturligtvis Dg4.

14. — —	Dd7—g4
15. Lf4—g3	Sf6—h5!
16. Sb3×c5	

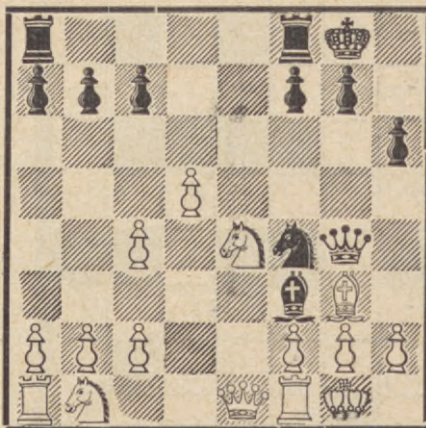
Eller 16. g×f3, e×f3 17. Kh1, Tae8 18. Dd1, S×g3† 19. f×g3, Te2 o. s. v.

16. — — Sh5—f4!!

17. Sc5×e4

Eller 17. g×f3, Dh3 18. L×f4, e×f3 etc.

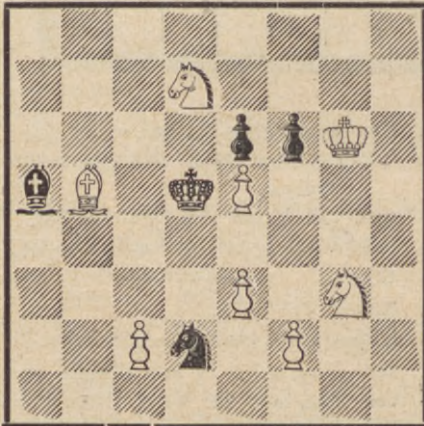
Ställning efter 17. Sc5×e4.

17. — — Dg4—h3!!
Uppgivet.

En värdig final.

PROBLEM N:R 146. Av E. Pradignat.

Matt i två drag.

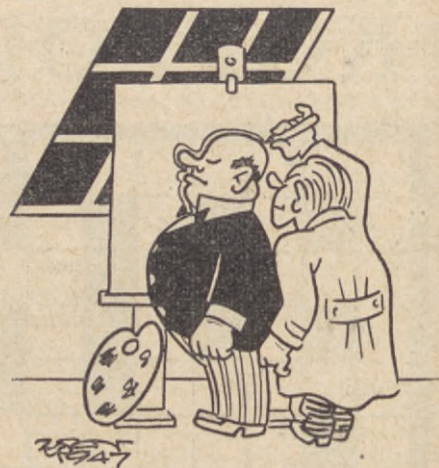
Lösning. Matt eller inte matt? Vit har paraden Th5—d5!! Resultatet blir då sannolikt remi.

Makan: — Aldrig har vi något hemliv som andra människor. Jämt skall du arbeta över och är du hemma nån kväll är du alltid ute...

*

— Hur stavar du vagn, Gustav?
— V-a-n-g-n.
— Men det står v-a-g-n i boken.
— Ja, men fröken frågade ju hur jag stavade det.

Nyborjare.

*

Välbehövtigt.

Agenten: Vill frun köpa en finfin dammsugare.

Frun: Nej, vi ska inte köpa någon. Men försök med grannens, dom behöver verkligen en ny. Vi brukar låna deras och den är ganska dålig.

*

— Det var en väldig massa böcker du har. Men varför har du inte hyllor till alla.

— Nej, det är mycket svårare att få låna en hylla.

*

— Vet du vad det är för skillnad på ett föredrag och ett fördrag?

— Visst! Ett föredrag är lätt att hålla men svårt att sluta, med fördraget är det precis tvärtom.

*

— Hur gammal är egentligen fru Gyllenström?

— Inte gott att veta. Enligt egna uppgifter torde hon vara något yngre än sin äldste son.

*

— Du Karlsson, den där tian du lånade mej, den får du aldrig igen.

— Va säger du, din fräckmanson!

— Nej, de ä säkert, men du ska få en arnan i stället!

*

— Är det inte snart på tiden att du får bromsen lagad!?

BODEN

Kommanditbolaget **BETONG**

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 650 16

Det godaste kaffet

får Ni i

KAFÉ - KIOSKEN

Ava-heden.

Ny regim! Tel. 651 27

**BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN**

A.-B. Alf Stigens FÄRGERI

Tel. 551 70

SANDARED

Färgning, Appretering
Konstlädertillverkning

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

Aktiebolaget Ludvig Anderson

**KASTHALLS MATTFABRIK
KINNA**

**AB NORRMALMS GJUTERI &
MEK. VERKSTAD**

Telefon 103 93

— BORÅS —

**GJUTGODS och REPARATIONSARBE-
TEN för TEXTILINDUSTRIEN**

NORRBY HANDELSTRÄDGÅRD
Tel. 116 30 Borås Tel. 116 30

Har de vackraste blommorna

**BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN**

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & C:o

Tel. 119 07 & 144 07 Borås

ELEKTRISKA INSTALLATIONS- AFFÄREN I BORÅS AB

Stora Brogat. 4 — Tel.: 100 58, 200 58

Utför allt, säljer allt elektriskt! Special-
affär i armatur. Starkströms- och svag-
strömsinstallationer. Kostnadsberäkningar.
Reparationer. Motorlindningar.

**BIL - SERVICE A/B
BORÅS**

Allt i bilbranschen.

SPANGBERGS BRÖD

GOTT BRÖD

Tel. 108 42

Hjelms Bil AB.

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

Vid elektriska installationer
ring 122 47, 132 47.

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATN 38

Affär: LILLA BROGATAN 30

BETALD ANNONSPLOTS

GYNNA

Status annonsörer

ESKILSTUNA

Esso Bensinstation

Kungsvägen 9. Tel. 306 94.

I bostaden 351 03.

Innehavare Einar Andersson

ESKILSTUNA

BENSIN. OLJOR.

Fullständig service

Västermalms Livsmedel

(Ebba Gustafsson & Co)

Franzégatan 35 — Telefon 337 17

FÖRSTKLASSIGA VAROR.

STOR SORTERING

FALKÖPING

Bröderna Wahl A.-B.

FALKÖPING

Tel. 148 o. 1148 — Tel. 148 o. 1148

Disponenten 902

FELLINGSBRO

BETALD ANNONSPLOTS

GÄVLE

Kappor och Klädningar

STÖRSTA SORTERING

GÄVLE KAPPMAGASIN

**FOLKETS HUS-
RESTAURANGEN**

GÄVLE

GOD MAT i trivsam miljö

Öppen: Vardagar kl. 9—22

Söndagar kl. 13—22

LUNCH: Vardagar kl. 9—15

Söndagar kl. 13—18

BETALD ANNONSPLOTS

G Ö T E B O R G

Köp Eder elektriska armatur
hos

Elektricitet

Rosenlundsplatsen 4 - Tel. 11 37 74
Filial: Redbergsplatsen 6 - Tel. 11 37 75

Birger Eriksson - JUVELERARE

Engelbrekts gat. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

FÖRLOVNINGSRINGAR och VIGSEL-
RINGAR — NYSILVER.

Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser.

Alos självklistrande

KUVERT, KORTBREV,
AVLÖNINGSPASAR

Ensamtillverkare:

A. LINDGREN & SÖNER
Göteborg

H Ä L S I N G B O R G

BETALD ANNONSPLOTS

H Ä S S L E H O L M

ARVID NILSSON

UR- OCH OPTIK-AFFÄR

Första Avenyn 5

Tel. 1634

KVALITETS-UR
KVALITETS-ARBETEN

J Ö N K Ö P I N G
med omnejd

June-Munktell Marinmotor

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897.

J Ö N K Ö P I N G med omnejd

ABRAHAMSSONS Snickerifabrik
SMÅLANDS TABERG

Tel.: 77 och 277 fabriken, linjevälj., 8 fa-
brikör Arnold Abrahamssons bost., 180
fabrikör Hans Abrahamssons bost.,
76 fabrikör J. H. Abrahamssons bost.
Tillverkning av alla slags byggnadssnic-
kerier, hyvl. och ohyvl. trävaror. För-
säljer: PLYWOOD, MASONITE, TREE-
TEX, ANKARBOARD m. m.

BETALD ANNONSPLOTS

K I R U N A

Alltid färsk BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)
— Tel. 109 —
TÄRTOR — EFTERRÄTTER

K O L S V A

BETALD ANNONSPLOTS

L I N K Ö P I N G

STORA HOTELET
L I N K Ö P I N G

Förnämliga matsalar. Storartad festvä-
ning för alla slags beställningar. Gott
bord. Facila priser. Utmärkt musik.

Trädgårdsföreningens Restaurant
Rekommenderas.

KISTDEKORATIONER

modernt och smakfullt utförda. De olika
säsongernas blomster finner Ni bäst i

ÖLLEGARDS BLOMSTERHANDEL

Platensgatan 6. Tel. 209 60.

BETALD ANNONSPLOTS

L U L E Ä

LULEÅ VARV & VERKSTÄDER

Telefoner: 21 91, 18 09 och 23 73

Alla slag av reparationer. Av fartygsin-
spektionen godkänd elektrisk svetsning.
Fartygsslipar och plåtslageri. Gjutgods
av järn, metall, koppar och aluminium.
Spec.: Värmepannor för ved, kol och
koks, även med överhettare för varm-
vattenberedare. Snökärlar för hand-,
häst- och bildrift. — Precisionsarbete
garanteras. — Infordra offert.

GARNAFFÄREN H Ä R V A N

Storgat. 43 Luleå - Tel. 37 70

Stor sortering av dam- o. barnkläder i
trikå. Strumpor, garner m. m.

Kvalitetsvaror till billigaste priser!

Köp mjölk och mejeriprodukter

av

Producentföreningen

STANDARDHOTELL

KÖPMANGATAN 30

Centralt, modernt, bekvämt.

Restaurant med fullst. rättigheter.
Tel. 3420 el. namnanr. "Standard Hotell"

BETALD ANNONSPLOTS

M A L M Ö

Allt i päls

hos

Körsnär FELDT

Telefon 124 84

Davidshallsgatan 15, Malmö
Hörnet av Kärleksgatan

Hemmets Journal

populär — intressant — omväxlande

GYNNA ANNONSÖRERNA!

NORRKÖPING

DET FINASTE BRÖDET,
DET BÄSTA KAFFET!
CLAARS Bageri & Konditori
Drottninggatan 68
Tel. 206 66

ALLT I BLOMMOR!
Ekströms Hovblomsterhandel
Drottninggatan 6
Telefoner: 230 10, 208 99

NYKÖPING

Vänd Eder med förtroende till
**JOHANSSONS GLASMÄSTERI
& RAMAFFÄR**
Tel. 2791 Östra Storgatan 10 Tel. 2791
NYKÖPING

SUNDSVALL

**AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR**
STORGATAN 17
Tel. 3311

BORGS DAMFRISERING
(fru Naima Svensson)
Köpmangatan 20
Telefon 4072

ALLT FÖR MODERN HÄRVÄRD!

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP
avhåller å Bergsäkers Travbana Sunds-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar under
Mars—Oktober 1947. Totalisator.

Restauranter, Högtalarmusik.
Tel.: Kontoret 4270. —Bannmäst. 5330.

SÖDERTÄLJE

**Qvidings Bageri
& Konditori**

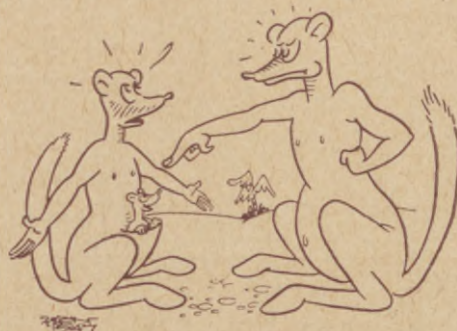
Villagatan 9 - Tel. 319 12
Filial: Storgatan 5
Tel. 317 76

UMEA

UMEA TEGELBRUK,
Bäckström & Co.
Box 5, Umeå 1. Tel. kontoret 570
bruket 126

ALLT ELEKTRISKT
Installationer — Reparationer
Västerbottens Elektriska
Tel. 3403 UMEÅ Tel. 1442

LINDGREN & REHN
Första klass SKOMAKERI
Rekommenderas
Sulning med såväl gummi som läder
utföres, lagning av gummi- och yt-
terskor. Allt arbete färdigt på be-
stämd tid. Tel. 15 57, Kungsgat. 52.

— Jag försäkrar dej att det är min sväger-
skas unge som jag lovat att se till!

*

Föreningsordföranden: Mina herrar! I
många föreningsstyrelser brukar det vara
så att det bara är den ena halvan av sty-
relsen som arbetar under det att den
andra inte gör ett skapandes grand. Det
gläder mig att kunna säga att det i vår
styrelse råder motsatt förhållande.

*

Soldatinstruktion:

— Varför är bösspipan refflad inuti,
157:an?

— Jo för vure hon refflad utanpå så
gjorde då ingen nötta.

*

— Nå, ska inte Svensson gifta sig med
fröken Guldborg snart?

— Nej, hon vill inte gifta sig med hon-
nom förrän han betalt sina skulder, och
han kan inte betala sina skulder förrän
han gift sig med henne.

*

Filosofi: Det går mycket bra att leva
i ständig sänja med sin äkta maka fast
man i det mesta har en annan mening
än hon. Man låter henne bara inte veta
om det.

En förstklassig PERMANENTNING
erhålla damerna alltid hos
DAGNY ÖHMANS DAMFRISERING
Skolgat. 98 - UMEÅ - Telefon 27 42
H E N K E L S apparater och oljor

BETALD ANNONSPLATS

VÄSTERÅS

Runes
KONDITIONÄR
Emousgatan 29 VÄSTERÅS Tel. 389 70

VARGBO HANDELSTRÄDGÅRD
Telefon 312 32

Blomsterhandel, Stora gatan 86. Tel. 305 61
Utför alla slags Binderier och Blomster-
korgar omsorgsfullt. Årstidens krukväx-
ter och lösa blommor i stor sortering och
till billiga priser.

KÖP EDRA SKOR I

Centralskomagasin

VÄLSORTERAD AFFÄR

Stora Torget 2 - Tel. 309 16 - Västerås

ÖREBRO

BRÖDERNA JONSSONS

Skrädderi

Skolgatan 27. Tel. 119 13

Allt i branschen!

Kapptyger, klänningstyger o. siden
köpes billigast i Örebro
hos

A.-B. YLLE- & SIDENLAGRET

Fredsgatan 13, 1½ tr.
Telefon: 184 29

Örebro Lump- & Skrotaffär

Magasin o. Kontor, Triangeln, Örebro
Tel. 130 43

Köper och säljer i parti och minut:
Järn- och Metallskrot samt Lump av
alla slag.

RÖD- SPRITEN

måste vara med,
när det stuvats in
för en längre eller
kortare färd.

Skaffa Er ett pun-
kerkök och Ni är
ifrån alla bekymmer
med bränslen, som
medföra os och lukt

BETALD ANNONSPLATS

Gunnar Larssons Cykelverkstad

S. Kopparslagaregatan 37

Telefon 825

G Ä V L E

Telefon 825

Gammal fackman gör i ordning "hojen"
grundligt och billigt. - Ramreparationer,
Svetsningar, Lackeringar. Nya och be-
gagnade cyklar säljas.

Oljeeldningsaggregat

Svenska och utländska kvalitetsmärken försäljas
och installeras av auktoriserad försäljare.
Begär offert! Korta leveranstider.

Ombud antagas på de platser där vi ej äro representerade

AKTIEBOLAGET TEKNIK VÄSTERÅS

Box 15, Västerås, Tel. 374 20 (växel)